

RAADSLEDENGIDS

VOOR EN DOOR RAADSLEDEN

TIPS, INSTRUMENTEN
EN OPLOSSINGEN VAN EN
VOOR HET RAADSWERK

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

2023

DE DIGITALE LEEROMGEVING VOOR RAADSLEDEN: ALLES OP ÉÉN PLEK

Als raadslid komt er veel op u af. U beslist over gewichtige zaken en wordt geacht om hier alles over te weten. Dat kost veel tijd. Tijd die u vaak niet hebt naast een baan en een privéleven. Daarom reikt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden u hét hulpmiddel aan waarmee u nooit op achterstand staat: de digitale leeromgeving voor raadsleden. In deze leeromgeving vindt u alles over wat er in een raadsperiode op u af kan komen. Met de gratis digitale leeromgeving voor raadsleden heb je altijd 24/7 toegang tot de informatie die jou in staat stelt het raadswerk het beste uit te voeren. De leeromgeving bevat ruim tweehonderd opleidingsmodules, speciaal gericht op raadsleden. Er zijn e-learning's, handleidingen, infographics, tips en educatieve filmpjes over onderwerpen die relevant zijn voor je raadswerk.

Zo vind je er een instapcursus gemeenterecht of een uitgebreid stappenplan over wat de Omgevingswet met zich meebrengt. Naast opleidingsmodules gericht op Kennis, vind je in de leeromgeving ook modules over Vaardigheden (hoe pak je iets aan, zoals debatteren) en Houding (hoe is je gedrag, hoe ga je bijvoorbeeld om met de balans werk/privé). Zoek ook eens op een trefwoord als burgerparticipatie of gemeentefinanciën, de leeromgeving wordt continue ververst.

LEERLIJNEN

In de leeromgeving vind je ook modules geclusterd op thema, de leerlijnen. Deze leerlijnen zijn er:

1. Hoe bereid je je voor op het raadslidmaatschap?
2. De basis als raadslid;
3. Invulling geven aan je rol als raadslid;
4. Recht, integriteit en veiligheid;
5. Vergaderen;
6. Debatteren en onderhandelen;
7. Financiën;
8. Ruimtelijke ordening / Omgevingswet;
9. Sociaal domein / Jeugd;
10. Participatie;
11. Profileren;
12. Energietransitie.

RAADSFORMATIESYSTEEM

Je kunt de leeromgeving voor raadsleden laten koppelen aan het raadsinformatiesysteem van je gemeente. Zodra een onderwerp in je gemeenteraad op de agenda komt, attendeert het raadsinformatiesysteem je op de modules die het beste aansluiten bij het onderwerp.

VOORWOORD

Beste collega-raadsleden

We zijn inmiddels een jaar onderweg; gemeenteraden willen nu spijkers met koppen slaan. Weinig ervaring, weinig tijd? Dat is niet erg, want je staat er als raadslid niet alleen voor. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden geeft informatie en organiseert activiteiten en evenementen die erop gericht zijn om de rol in de gemeenteraad zo goed mogelijk te vervullen.

De Raadsledengids is hierbij een ruggensteun die het raadslid helpt aan inzichten, ervaringen en instrumenten om het raadswerk nog beter op te pakken en in te vullen. We doen dat door het geven van veel praktische tips, toepassingen en verwijzingen. Welke rollen heb je als raadslid, hoe pak je die op, welke instrumenten helpen je daarbij, hoe word je deskundig zonder opleiding? Negen raadsleden geven bovendien een inkijkje in de manier waarop zij hun raadslidmaatschap invullen. Zo leren we als raadsleden zeker ook van elkaar.

Na de verkiezingen zijn op veel plekken inwerkprogramma's voor beginnende raadsleden aangeboden. Een goede start, maar als raadslid ben je nooit klaar met leren. De wereld om ons heen verandert immers constant. En ook staat het gezag van de gemeenteraad steeds meer onder druk. Naar mijn idee zijn we zelf aan zet om daar iets aan te doen. De raad is op zijn sterkst als raadsleden elkaar aanvullen.

Daarnaast kunnen raadsleden de rol en positie van de raad samen versterken als zij afspraken met elkaar maken. Stel jezelf als gemeenteraad de vraag: wat voor raad wil je zijn? Wat gaan wij doen om de positie van raadsleden als volksvertegenwoordiger te versterken? Hoe willen wij geïnformeerd worden door het college? Welke hulptroepen schakelen we in, en wanneer? Hoe vertegenwoordig je de belangen van jouw gemeente in de regio? Enzovoort.

Naast ervaringsdeskundigen, de competentiescan en een digitale leeromgeving biedt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden in samenwerking met partners allerhande

cursussen en opleidingen. Het nieuwste aanbod om je kennis en vaardigheden te vergroten staat in deze gids beschreven. Om een sterke gemeenteraad te zijn, is het van belang dat raadsleden zich bewust zijn over hun eigen rol en positie.

Want een sterke raad doet ertoe!

Hanneke Willemstein
Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

INHOUDSOPGAVE

Welkom van de voorzitter.....	3
Denken over data in de raad.....	5
Tips voor meer daadkracht als raadslid.....	42
Q&A'S OVER	
Volksvertegenwoordiging.....	6
Hoe met elkaar op te gaan in de raad.....	10
Uitoefenen van controle.....	14
Het inwinnen en gebruiken van informatie.....	18
De raad als werkgever van de griffie.....	22
Het inzetten van hulptroepen.....	26
Hoe mee te sturen in de regio.....	30
Bijdragen aan een veilige gemeente.....	34
De burgemeester als boegbeeld.....	38
TIPS & TRICKS OVER	
Hoe je omgaat met lokale democratie.....	7
Omgaan met onderlinge verhoudingen.....	11
Hoe het college te controleren.....	15
Zorgen dat je alles aan de weet komt.....	19
De griffie krijgen die je graag wil.....	23
Inzetten van accountant, ombudsman en rekenkamer.....	27
Grip krijgen op regionale samenwerking.....	31
Bijdragen aan het veiligheidsbeleid.....	35
Samenwerken met de burgemeester.....	39

GOEDE RAAD VAN RAADSLEDEN

Robin Brokmann, Eindhoven.....	8
Bert Geerts, Noordoostpolder.....	12
Martijn van Duijvenbode, Teylingen.....	16
Janneke Kruiter, Westerwolde.....	20
Carla Jacobs-Verstappen, Weert.....	24
Menne Kamminga, Noordenveld.....	28
Priscilla Kuipers, Vlissingen.....	32
Narda Teke-Bozkurt, Enschede.....	36
Valga Lamur, Nieuwegein.....	40

TOOLKITS VOOR RAADSLEDEN

Toolkit volksvertegenwoordiging.....	9
Toolkit omgangsvormen in de raad.....	13
Toolkit controleren.....	17
Toolkit informatie.....	21
Toolkit raad als werkgever.....	25
Toolkit hulptroepen.....	29
Toolkit raad in de regio.....	33
Toolkit veiligheid.....	37
Toolkit burgemeester als boegbeeld.....	41

COLOFON

De Opleidingengids 2023 is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De uitgave is gerealiseerd met steun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Concept en redactie

VLAMING! – www.vlaming.amsterdam

Ontwerp en opmaak

PINTA grafische producties – www.pinta.nl

Druk

De Bink, Leiden

Den Haag/Amsterdam, 2023

Copyright Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, 2023

Contact en advertentieverkoop

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden
Postbus 30435, 2500 GK Den Haag
Tel: 070-373 8195
info@raadsleden.nl

DENKEN OVER DATA IN DE RAAD

HOE RAADSLEDEN BESTUURLIJK EN POLITIEK LEREN STUREN OP DATA

Afgelopen najaar maakten raadsleden van de gemeente Helmond een datawandeling, samen met een onderzoeker van de Erasmus Universiteit. Het doel was om bewustzijn te bevorderen voor wat data kunnen betekenen voor een gemeente. De keuze om data te verzamelen, te bepalen welke data dat mogen zijn en het doel ervan te bepalen, heeft invloed op het leven van inwoners. Werken met data is daarom een politieke keuze waar raadsleden iets over te zeggen hebben.

CAMERA'S IN STRATEN EN OP PLEINEN

Data zijn vaak abstract: wat zijn ze precies, hoe zien ze eruit? In een datawandeling worden ze concreet in het straatbeeld, bijvoorbeeld door camera's in straten en op pleinen. Die staan symbool voor de dataficering van de samenleving. Cameratoezicht voelt enerzijds veilig maar staat op gespannen voet met privacy. De stap van een bestuurlijk vraagstuk naar een politiek vraagstuk moet vaak nog worden gezet.

ONDERWERPEN WAAR RAADSLEDEN MEE WERKEN

Hoe concreter data worden, hoe gemakkelijker ze in verband te brengen zijn met onderwerpen waar raadsleden mee werken, zoals duurzaamheid, mobiliteit, veiligheid of het sociaal domain. Data die onzichtbaar zijn voor inwoners riskanter. In het sociaal domein bijvoorbeeld wordt veel informatie over burgers verzameld en geanalyseerd, zonder dat burgers daar weet van hebben of invloed op hebben. Data hebben het risico van discriminatie, rechtvaardigheid, solidariteit en gemeenschappelijk belang.

KRITISCH KIJKEN BLIJFT NODIG

Door te laten zien waar data verzameld worden, kunnen raadsleden beter begrijpen waar ze op moeten sturen op de verwerking en inzet van data. Raadsleden vinden dataficering onvermijdelijk en soms wenselijk. Maar kritisch kijken blijft nodig over welke informatie wordt verzameld, wat er met de data gebeurt en in hoeverre burgers daarover geïnformeerd moeten worden.

In een datawandeling gaat het ook over digitale geletterdheid en de digitale kloof tussen overheid en burgers.

ONDERZOEK NAAR HET BESTUREN VAN SMART CITIES

De Nederlandse Vereniging van Raadsleden doet samen met het Centre for BOLD Cities onderzoek naar het handelingsperspectief voor gemeenteraden bij de ontwikkeling van smart cities en digitalisering. Het doel is om inzicht te krijgen in instrumenten die raadsleden grip geven op de ontwikkeling van smart cities.

De volgende onderzoeksvragen staan centraal:

1. Hoe krijgt de raad specifieke vraagstukken over de slimme stad op de bestuurlijke agenda?
2. Welke middelen, momenten en methoden kunnen raadsleden hiervoor gebruiken?
3. Over welke instrumenten beschikt de raad nu al en welke kunnen er worden ontwikkeld?

Niet-digitale oplossingen moeten altijd mogelijk blijven. Door de datawandeling beseffen raadsleden wat er nodig is om dit snel ontwikkelende onderwerp bij te houden. Ondersteuning door wetenschappers en andere specialisten is daarbij nodig, ook richting het ambtelijk apparaat. Meer openheid over en inzicht in dataficering is nodig, zowel voor de raad als de burger.

DATAWANDELING VOOR RAADSLEDEN

De datawandeling is voor raadsleden die geïnteresseerd zijn in de betekenis van data voor een gemeente. Data dragen bij aan het verschijnsel smart city. Ook andere belangstellenden mogen meewandelen. De gedachten achter het initiatief is dat iedereen iets over de politieke grondslagen van de slimme stad te zeggen moeten hebben. Belangrijk is dus om de raad te betrekken bij een datawandeling.

Interesse voor een datawandeling voor raadsleden? De contactpersonen zijn prof. dr. Liesbeth van Zoonen van de Erasmus Universiteit en Esther Eumann. Contact: eumann@essb.eur.nl

VORMGEVEN VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGING

Raadsleden vertolken in de raad de opvattingen en sentimenten van inwoners. Zij bepalen gezamenlijk hoe zij verbinding houden met inwoners en betekenis geven aan maatschappelijke vraagstukken.

Q&A over het raadslid als volksvertegenwoordiger

Hoe vertaal je als raadslid opvattingen van inwoners?

Door goed bereikbaar te zijn voor inwoners van de gemeente. Voer het gesprek met ze en breng hun aandachtspunten en verwachtingen in kaart. Zet daar je eigen opvattingen naast. Ga dan na welke feiten, meningen en argumenten van belang zijn voor besluitvorming. Zo krijg je een onderbouwd standpunt dat recht doet aan geluiden uit de gemeente. Communiceer hierover in de raad en daarbuiten.

HOE BEVORDER JE DE VOLKSVERTEGENWOORDIGENDE ROL VAN DE RAAD?

Verbinding maken met inwoners, ondernemers en organisaties is de kern van een volksvertegenwoordiging. Verbinding maken wil zeggen dat er contact is, dat er informatie wordt uitgewisseld en dat er verantwoording wordt afgelegd over wat de raad doet met signalen uit de samenleving. Hoe beter raadsleden het onderling eens zijn over de manier waarop verbinding wordt gelegd en tot welke gevolgen dit leidt, hoe beter de volksvertegenwoordigende rol tot uiting komt.

HOE WEET JE WELK RAADSWERK PAST BIJ JOU?

Je kan je als raadslid niet overal mee bezighouden en dat hoeft gelukkig ook niet. Elk raadslid heeft eigen interesses en talenten. Het boek "De binnenkant van Politiek" van Pieter Tops en Stavros Zouridis heeft vijf stijlen van het raadslidmaatschap beschreven. Kijk welke bij jou past, dat maakt je raadslidmaatschap prettiger en effectiever.

stijl	positieve kenmerken	negatieve kenmerken
De Ombudspersoon	maatschappelijke oriëntatie, herkenbaar voor burgers	populistisch, gedetailleerd, sterk op publiciteit gericht
De Partijpoliticus	inhoudelijke, integrale visie	selectief, eenzijdig, doel heiligt de middelen
De Bestuurder	Goed op de hoogte, constructieve houding	Technocratisch, bureaucratisch, afstandelijk tov de inwoners
De Coach	Niet scoren, effectief verbinden van bureaucratie en samenleving	gering politiek profiel, afwezig in grote debatten
De Volger	Betrouwbaar, loyaal en ontspannen	Passief, behoudend, procedureel

HOE MEET JE DE KWALITEIT VAN DE LOKALE DEMOCRATIE IN JOUW GEMEENTE?

Lokale democratie heeft vijf cruciale onderdelen: meedoen, vaardigheden, invloed, deliberatie en legitimiteit. Betrek anderen erbij om na te gaan hoe het daarmee is gesteld, want aan je eigen gezonde waarneming heb je niet genoeg. Heb je een beeld van de kwaliteit van de lokale democratie, ga dan na hoe je die nog sterker kan maken. Wil je dat inwoners beter meedoen? Of wil je de invloed van de inwoners vergroten? Of gaat het om de legitimiteit van de eigen lokale

5 stappen om de volksvertegenwoordigende rol van de raad te versterken

Elke raad kan variatie brengen in manier waarop de rol van volksvertegenwoordiging tot uiting komt. In vijf stappen kun je de lokale democratie aanpassen.

1. MAAK AFSPRAKEN OVER DE ROL VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGER VAN DE RAAD

De raad hoeft niet bij ieder onderwerp in het gemeentehuis even dominant betrokken te zijn. Bespreek samen of de raad daar de momenten voor kiest en wat gewenste ontwikkelingen zijn.

2. BEPAAL DE INBRENG DIE INWONERS HEBBEN IN DE RAAD

Raadsleden vragen zich regelmatig af in hoeverre zij erin slagen om de rol van volksvertegenwoordigers vorm te geven. Waar en hoe is de inbreng van inwoners gewenst, hoe ziet de inbreng eruit, op welke manier dient de raad hier rekening mee te houden?

3. ONDERZOEK WAT VOOR DEMOCRATIE INWONERS WILLEN

Zo weet je welke inzichten, ervaringen en wensen er leven over democratie in je gemeente. De uitkomst van een onderzoek is een handvat voor veranderingen in de lokale democratie.

4. GA NA HOE DE RAAD FUNCTIONEERT ALS DEMOCRATISCH ORGAAN

De vaag is hoe raadsleden als volksvertegenwoordigers opvattingen van inwoners meenemen in hun raadswerk. Luistert de raad naar de ideeën van de burger of laat hij zich leiden door het college? Per beleidsterrein kan dit verschillen en juist daarom is het belangrijk om te weten hoe inwoners zichzelf vertegenwoordigd willen zien door de raad.

5. GA HET GESPREK AAN MET INWONERS OVER DE LOKALE DEMOCRATIE

Overleg met inwoners over veranderingen van de lokale democratie. Er zijn meerdere manieren om inwoners een stem te geven in veranderingen in de lokale democratie. Dat kan ook in de raad zelf. Roep zo nodig een tijdelijke (raads)commissie in het leven om de lokale democratie te monitoren.

Tabel 1: Vijf aspecten van de lokale democratie; een analysekader

Aspecten van democratie	Betekenis	Theoretisch perspectief
Inclusie	De stem van het individu wordt gehoord (openheid, diverse meningen)	Deliberatieve en directe democratie
Burgerlijke vaardigheden & deugden	Vaardigheden: bijvoorbeeld deelnemen aan een publiek debat, maar ook het voorzitten van een vergadering Deugden: o.a. maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid of actieve deelname aan het publieke leven	Participatieve democratie
Influïd	Politieke invloed die burgers claimen; ook kunnen overheden dit zelf inbouwen in een proces.	Participatieve en directe democratie
Deliberatie	Rationele beslissingen op basis van het publiek debat; het uitwisselen van argumenten en op basis daarvan (eventueel) van mening veranderen	Deliberatieve democratie
Legitimiteit	Draagvlak voor het proces en/of de uitkomst	Participatieve democratie

Bron: gebaseerd op Michels & De Graaf (2010) en Michels en Binnema (2015)

Robin Brokmann over de rol van volksvertegenwoordiger

“Het raadswerk bevalt me. We hebben een raad die goed samenwerkt, de onderlinge verhoudingen zijn uitstekend. Ik kijk uit naar nog prettige jaren als volksvertegenwoordiger.”

MAAK MENTALE RUIMTE VRIJ VOOR HET RAADSLIDMAATSCHAP

“We moeten in de samenleving de samenwerking zoeken, ook in de raad, want er zijn grote opgaven, zoals het klimaatvraagstuk. Wil je als raadslid iets veranderen, zorg dan dat je je raadslidmaatschap mentaal goed geregeld hebt. Het lezen van stukken, het bepalen van standpunten, het voorbereiden voor de raadszittingen, het kost tijd en energie. Ik ben er acht uur per week minder om gaan werken.”

BLIJF IN GESPREK MET INWONERS, WANT ZE MOETEN GEHOORD WORDEN

“Gehoord worden is belangrijk voor inwoners, maar in gesprek raken met iedereen in de stad lukt niet als raadslid. Ga daarom ook in gesprek met georganiseerde groepen in de gemeente. Die vertegenwoordigen inwoners, waardoor hun geluid legitimiteit heeft. Met hen in gesprek gaan geeft vorm en inhoud aan de signalen die ik opvang. Het voorkomt dat je als raadslid niet meer weet wat er leeft.”

VERDIEP JE IN DE INZICHTEN EN STANDPUNTEN VAN ANDERE RAADSLEDEN

“In gesprek zijn betekent ook dat ik me verdiep in dossiers van andere partijen in de raad en van het college. Op die manier leer ik de inzichten, normen en waarden van anderen kennen. Hoe beter je daarmee omgaat, hoe beter samenwerking lukt. Dat helpt om te kijken naar het grote

plaatje van de gemeente en voorkomt dat politiek door incidenten gedreven wordt.”

BLIJF ALERT OP WAAR HET HEENGAAT MET DE RAAD

“Als raad zijn we na ons eerste zomerreces een weekend de hei op gegaan. Dit omdat we willen blijven werken aan onze onderlinge samenwerking, zodat we voorkomen dat het raadswerk de verkeerde kant op kan gaan. Blijf hier bewust mee bezig. Speel als raadslid de bal en niet de mens. Zorg dat er in de raad een prettige werksfeer blijft en dat er omgangsnormen in acht worden genomen. In een gezonde omgeving kun je je rol als volksvertegenwoordiger beter waarmaken.”

BOTSEN MAG MAAR SAMENWERKEN HEEFT DE VOORKEUR

“Bij debatten in de raad mag het best botsen, maar over het algemeen bereik je meer met samenwerking dan met confrontatie. Blijf openstaan voor elkaar, dan merk je dat je zelfs iets kan bereiken met partijen die ideologisch gezien verder van je afstaan. Evalueer regelmatig de besluitvorming in de raad, leg je politieke uitgangspunten telkens naast het collegeakkoord en zoek de punten waar je op moet attenderen. Zoek daarbij de verbinding. Als je een onderwerp samen agendeert heeft dat meer gewicht dan wanneer je alleen staat, omdat het breed gedragen wordt.”

ZET DE MIDDELEN IN WAARVAN JE ALS RAADSLID

NAAM:	ROBIN BROKMANN
RAADSLID IN:	EINDHOVEN
PARTIJ:	VOLT
LEEFTIJD:	34
BEROEP:	PROJECTMANAGER
RAADSLID SINDE:	2022

GEBRUIK KAN MAKEN

“Maak gebruik van de complete escalatieladder om je punt kracht te geven, van de interpellatie en het amendement tot het indienen van een motie. Laat je daarbij vooral helpen door de griffie, die weet wat er mogelijk is en

staat open voor hulp aan raadsleden. Maak ook gebruik van partijgenoten die willen meelesen, advies geven en meeschrijven aan moties. Het raadslidmaatschap is geen solistisch gebeuren, het is een teaminspanning.”

INSTRUMENTEN VOOR DE VOLKSVERTEGENWOORDIGING

INZICHT IN DE LOKALE DEMOCRATIE IN EEN GEMEENTE

Met de Quick Scan Lokale Democratie krijg je een integraal beeld van de democratie in jouw gemeente. Dit beeld komt tot stand door de input van inwoners, raadsleden, collegeleden en ambtenaren. De uitkomst is een startpunt om in gesprek te gaan over de lokale democratie.

Hoe dat kan staat in het rapport ‘Raadswerk is Maatwerk – Hoe kun je als raad (slid) meer kleur geven aan de lokale democratie?’

ZO KAN DE RAAD DE VERBINDER ZIJN TUSSEN BESTUUR EN SAMENLEVING

De raad vervult in de ideale omstandigheden de rol de verbinder tussen college en samenleving. Daarbij hoort dat een raad zich kritisch opstelt richting het karakter en begripvol en empathisch naar de lokale samenleving. De manier waarop een raad dit kan realiseren, staat in het essay ‘Hard naar het college, zacht naar de samenleving’.

HOE DEMOCRATIE DICHTER BIJ INWONERS TE BRENGEN

Voordat je een lokaal referendum, een G1000 begint of burgers een buurtbegroting laat maken, ga dan als raad eerst in gesprek met de inwoners. Laat hen meepraten over hoe de lokale democratie in de gemeente eruitziet.

GEDRAG, FATSOEN EN OMGANG IN DE RAAD

Raadsleden hebben recht op maximale inbreng in de raad, binnen de fatsoensnormen en regels voor integriteit. Het raadslidmaatschap dient veilig te zijn voor agressie, intimidatie of bedreiging.

Q&A over omgangsvormen en integriteit in de raad

WAAR LIGT DE GRENS VOOR

BELANGENVERSTRENGELING IN DE RAAD?

Een raadslid kan gewoon deelnemen aan de stemming in de raadsvergadering over een besluit waarbij zijn of haar eigen belangen in het geding zijn. Het uitbrengen van een stem geldt als een fundamenteel democratisch recht. Wel moet dit raadslid ervoor waken de besluitvorming niet aanmerkelijk te beïnvloeden. Hiervan kan sprake zijn bij nadrukkelijke deelname aan het debat of door het indienen van een motie of een amendement. Als het waarschijnlijk is dat een raadslid aanmerkelijk is beïnvloed, wordt het raadsbesluit onrechtmatig.

IS DE BURGEMEESTER ALS VOORZITTER VAN DE RAAD VERANTWOORDELIJK VOOR GOEDE OMGANGSVORMEN?

De raad is en blijft zelf verantwoordelijk voor de omgangsvormen in de raad en niet de burgemeester. De burgemeester dient de bestuurscultuur te bewaken. Dat is vooral belangrijk als polariseren en elkaar de maat nemen vaak voorkomen. De raad bepaalt de speelruimte van de burgemeester om daarin op te treden.

HOE IS HET GESTELD MET DE OMGANGSVORMEN IN DE RAAD?

Het beeld is wisselend. Bijna driekwart (72 procent) van de raadsleden oordeelt positief over de onderlinge omgang in de raad. Eén op de zeven raadsleden oordeelt negatief over de omgangsvormen (14%). Maar er is ook onderzoek dat een ander beeld schetst. Veertig procent van de burgemeesters zag vorig jaar een verruwing van het lokale politieke klimaat. Er wordt vaker op de persoon

wordt gespeeld in plaats van op de inhoud. Het taalgebruik is verscherpt, er zijn teksten die tegen het randje van smaad schuren, er klinken valse beschuldigingen. De helft van de burgemeesters roept raadsleden wel eens tot de orde tijdens een raadsvergadering. Twintig procent van de burgemeesters spreekt raadsleden buiten de raadsvergadering aan op hun omgangsvormen.

HOE KAN EEN RAAD WERKEN AAN GOEDE ONDERLINGE VERHOUDINGEN?

Het actief organiseren van momenten van terugblik en evaluatie helpt om goede omgangsvormen te bevorderen. Een niet te onderschatten factor is gezamenlijke ontspanning, elkaar leren kennen. Door een kopje koffie samen, het spreekwoordelijke drankje na de raadszitting, samen op pad, het zijn manieren om elkaar op een andere manier te leren kennen dan alleen in de politieke arena. Het bouwwerk van normen en waarden moet iedere raadsperiode weer worden opgebouwd.

WELKE SIGNALLEN WIJZEN OP EEN VERSLECHTERING VAN DE ONDERLINGE VERHOUDINGEN IN DE RAAD?

- Meer ongepast taalgebruik
- Richten op de persoon in plaats van de inhoud
- Snel de persoonlijke integriteit aan de orde stellen
- Niet houden aan de afgesproken spelregels
- Niet respecteren van de voorzitter
- Bekritisieren van individuele ambtenaren in het openbaar
- Veel discussie over de orde van de vergadering, de procedure en juridische details als openbaarheid en vertrouwelijkheid
- Minder relativering en humor

9 tips voor een goede onderlinge omgang en een integere raad

Hoe meer vertrouwen raadsleden in elkaar hebben, hoe veiliger ze zich voelen om het raadswerk te doen waarvan ze denken recht te doen aan raadslidmaatschap.

1. Voer met als raad aan het begin van de raadsperiode het gesprek over de randvoorwaarden van een goed, transparant en open debat, waar ook respect en ruimte is voor de opvattingen van de minderheid.
2. Maak afspraken in de raad over hoe om te gaan met agressie tegen of intimidatie van raadsleden. Evalueer deze afspraken minstens een keer per jaar.
3. Schenk aandacht aan het bewaken en bevorderen van de sfeer en de politieke mores binnen de raad. Krachtige tegenspraak of afwijkende meningen moet mogelijk zijn, zonder dat er een onveilige situatie in of buiten de raad mag ontstaan.
4. Geef het onderwerp integriteit een vaste plek op de agenda van de raad. Raadsleden moeten beseffen dat voor integer besturen een open, eerlijke en betrokken bestuurscultuur randvoorwaarde is.
5. Verdiep je in het herkennen van niet-integere situaties. Sta oen voor training over dit onderwerp. Vooral nu gemeenten en provincies veel meer samenwerken in netwerken is het goed om alert te blijven op de zuiverheid in bestuur en beleid.
6. Probeer niet om politiek garen te spinnen van integriteitskwesties moeten, anders leidt dit tot confrontatie en polarisatie. Integriteitszorgen en risico's lopen zeer uiteen wat impact en omvang betreft. Voorkom dat ze op één hoop worden gegooid en ga er zuiver en zorgvuldig mee om.
7. Ga na hoe afwegingen en keuzes worden gemaakt bij morele en ethische dilemma's in de gemeente. Meer aandacht voor moresprudentie en een betere aansluiting en verdieping op dit vlak helpt het moreel kompas te verbeteren.
8. Deel informatie ruimhartig, want dit bevordert het onderling vertrouwen. Dring aan op afdoende en transparante checks and balances.
9. Verschuil je bij omgangsvormen en integriteit niet achter wetsartikelen en regels. Die dragen namelijk niet bij aan verbetering van onderling vertrouwen. Integriteit en collegialiteit komt namelijk in eerste instantie van de raadsleden zelf. Doe daar een beroep op.

Bert Geerts over omgangsvormen in de raad

“Ik maakte me zorgen over de steeds grotere afstand met inwoners, toenemende polarisatie en steeds meer onbegrip. Daar kan ik kritisch over zijn, maar ik kan ook proberen om daar als raadslid iets aan te veranderen.”

SCHELDEN IS EEN TEKEN VAN PIJN WAAR SOMS WEL EEN AANLEIDING VOOR IS

“Als je in de politiek zit heb je te maken met mensen die op straat tegen je uitvaren. Het is moeilijk om daarover in gesprek te gaan, want boude uitspraken zijn geen meningen. Dat neemt niet weg dat er pijn en frustratie doorklinken in de reacties. Laat je er niet door leiden, maar onthoud dat sommige klachten wel een echte aanleiding kunnen hebben. Soms zit er meer achter.”

SAMENWERKEN MET DE CONCURRENTIE IS NODIG OM DE GEMEENTE TE BESTUREN

“Het is een aparte ervaring om samen te werken met partijen die ook concurrenten zijn. De mores van de politiek is om succes te behalen in het besturen van de gemeente. Dan gebeurt het dat raadsleden 's morgens ja en 's middags nee zeggen. Toch heb je elkaar nodig, dus is het voor belangrijk dat de onderlinge verhoudingen goed blijven. Je moet elkaar altijd kunnen vinden en de ander de hand willen schudden.”

EEN SCHERPE TOON IN HET DEBAT IS NIET PERSOONLIJK BEDOELD, EMOTIES HOREN ERBIJ

“De toon van een debat in de raad kan scherp zijn. Er komt nu eenmaal emotie aan te pas als je nauw betrokken bent bij een onderwerp. Beginnende raadsleden hebben daar vaak moeite mee, dat is menselijk. Ervaren raadsleden weten beter hoe ze hiermee moeten omgaan, ze kennen het spel. Toch vind ik de hardheid in de raad meevallen. Er zijn raadsleden die proberen om lachers op hun hand te krijgen of die een ander klem willen zetten, dat is nu eenmaal onderdeel van de politiek. Maar we kennen onze grenzen

en ook onze voorzitter let erop dat raadsvergaderingen fatsoenlijk verlopen.”

ALS HET OVER MENSEN GAAT, BLIJF DAN PROFESSIONEEL

“Hard voor het doel dat je nastreeft, zacht voor de mens, zo moet het zijn. Die benadering werkt het best in onderhandelingen, dan krijg je meer voor elkaar. In onze raad zijn we praktisch en oplossingsgericht. Wethouders stappen hier zelden op. Dat neemt niet weg dat er soms frictie kan zijn. Bijvoorbeeld bij de aanstelling van een nieuwe wethouder. De presentatie verliep niet helemaal vlekkeloos. Maak je daar dan een punt van in de raad? Het gaat in zo'n geval om een persoon, maar van de raad mag je verwachten dat die vragen stelt als er iets op te helderen valt. Dat is ook wat er gebeurt buiten de raad, bij onze inwoners.”

ZEUL GEEN OUD ZEER MEE, WANT DAT LEVERT JE NIETS OP

“Als er tegenstellingen zijn geweest in de raad, ga daarna dan gewoon weer verder. Je komt elkaar in de raad voortdurend tegen. Met oud zeer hebben andere raadsleden en bestuurders vaak niets te maken. Dus als je vindt dat raadsleden zich gedroegen als pitbulls in de oppositie en als lammeren in de coalitie, neem dat dan gewoon voor lief en ga over tot de orde van de dag.”

NEEM KENNIS VAN DE REGELS, MAAR ONTHOUD VOORAL ZELF WAT EEN GOEDE ONGANG IS

“De griffie heeft een document met spelregels over de onderlinge omgang in de raad. We krijgen daarover soms

NAAM: BERT GEERTS
RAADSLID IN: NOORDOOSTPOLDER
PARTIJ: CDA
LEEFTIJD: 59
BEROEP: TRAINER/COACH
COMMERCIEEL & MANAGEMENT
RAADSLID SINDS: 2022

ook advies van de griffie, op een constructieve manier. Maar ik koers toch bij voorkeur op mijn eigen kompas als het gaat om fatsoenlijke omgang met andere raadsleden en bestuurders. De meeste mensen weten heel goed hoe ze met elkaar moeten omgaan.”

BESEF HOE GEMAKKELIJK INTEGRITEIT OP EEN HELLEND VLAK KAN KOMEN

“Integriteit moet beslist aan de orde komen in de raad.

Besef hoe gemakkelijk je als raadslid op een hellend vlak kan komen. Dan dringt het tot je door dat een voorstel van invloed is op je wijk, je buurman of de vereniging waar je lid van bent. Integriteit is niet scherp verdeeld in zwart of wit, maar heeft een groot grijs gebied. Daarom is het goed om hier met elkaar alert op te zijn en er spelregels over af te spreken.”

HANDVATTEN VOOR ONGANGSVORMEN, INTEGRITEIT EN VEILIGHEID

EEN GEDRAGSCODE VOOR RAADSLEDEN

Een gedragscode is een handvat voor raadsleden voor gedrag in de raad. Juridische betekenis heeft deze code niet. Een model voor een gedragscode is samengesteld door de VNG. Elke raad kan deze gedragscode overnemen en inrichten voor eigen gebruik.

VRIJUIT SPREKEN OP SOCIAL MEDIA OF DEZE JUUST MIJDEN

Twee derde van de raadsleden gebruikt social media ook voor politieke doeleinden. Maar er zijn ook raadsleden die dit niet durven uit angst voor bedreiging en intimidatie. Meer over de manier waarop raadsleden zich roeren op social media.

ONDERSTEUNINGSTEAM WEERBAAR BESTUUR

Raadsleden die geconfronteerd worden met intimidatie, bedreiging, agressie en geweld, kunnen terecht bij het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur. Ook bij een algemeen onveilig gevoel bij de uitoefening van het raadswerk is dit een goed adres.

OMGAAN MET VERHARDING EN INTEGRITEIT IN DE RAAD

Hoe gaan raadsleden om met de verharding in de politieke arena en de vaak op de persoon gerichte aanvallen? Gerd Leers, voormalig lid van de Tweede Kamer en voormalig burgemeester van Maastricht, en prof. mr. Hansko Broeksteeg, hoogleraar staatsrecht aan de Radboud Universiteit, schreven er allebei een essay over. In een interview gaan ze er nader op in.

KADERS STELLEN EN CONTROLEREN

Raadsleden bepalen het beleid van de gemeente en hebben de bevoegdheid om het college te controleren.

Vraag en antwoord over kaders stellen en controle uitoefenen in de raad

WAT ZIJN DE THEMA'S WAAR DE RAAD HET MEEST OP STUURT?

1. Grondbeleid en ruimtelijke ontwikkelingen
2. De digitalisering en de informatieveiligheid
3. De energie- en andere transities
4. De regie over de verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen
5. Het sociaal domein
6. Grote (infrastructurele) projecten
7. Lokale hoofdpijndossiers.

GAAT HET STELLEN VAN KADERS ALLEEN OVER DE GROTE LIJNEN?

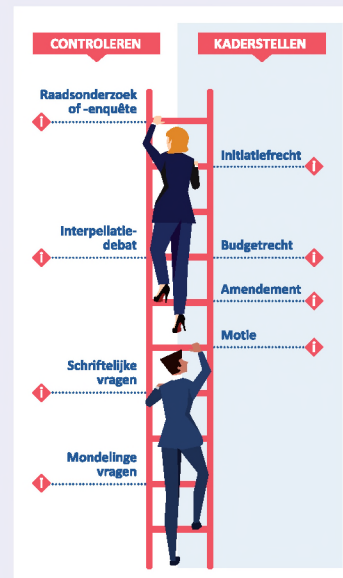
Raadsleden hoeven zich niet te beperken tot de hoofdlijnen van kaderstelling, maar gaan ook over de details. Laat je als raadslid niet tegenhouden om ook kaders te stellen voor de details van het bestuur. Anders loop je het risico dat de raad het zwaartepunt in de gemeente overlaat aan het dagelijks bestuur. Terwijl de raad het hoogste bestuurlijke orgaan is van een gemeente.

HOE KRIJGT DE RAAD GRIP OP DE FINANCIËN VAN DE GEMEENTE?

Dit kan via de planning- en controlcyclus, die gaat over de begroting en de jaarrekening. Deze moeten voor een vastgestelde datum en volgens diverse vereisten worden opgesteld. Tussen beide rapportages staan één of meerdere voortgangsrapportages gepland. Die informeren het op koers liggen van afspraken over de begroting, inclusief nieuwe inzichten. In het voorjaar wordt vaak een beschouwend meerjarenperspectief aan de raad aangeboden.

ONTSTAAN ER OOK NIEUWE INSTRUMENTEN VOOR CONTROLE DOOR RAADSLEDEN?

Een overlegvorm voor risicobeheersing is in opkomst bij gemeenteraden. Die helpt gemeenten tegen een stootje te kunnen en om in te spelen op de soms snel wisselende omstandigheden. Een goed hulpmiddel hierbij zijn scenarioverkenningen over relevante onzekerheden die veel impact hebben op een gemeente en die daar vaak nauwelijks invloed op heeft. Centraal in deze overlegvorm staat meerjarig vooruitkijken én terugblikken tijdens inspiratiesessies of themabijeenkomsten, meestal met een bredere maatschappelijke bril en een blik op de lange termijn. Deelnemers zijn specialisten uit de raad, stakeholders, burgers en externe (ervarings)deskundigen.

WAAR CONTROLEREN RAADSLEDEN HET MEEST OP?

- Politieke standpunten van de fractie/partij.
- Dat het beleid tot stand komt in samenspraak met de samenleving.
- Dat het beleid doet wat de burger nodig heeft.
- Of maatregelen doen wat ze beoogden.
- De uitvoering van beleid in relatie tot de beleidskaders en programmabegroting.
- Uitgaven in verhouding tot de begroting.
- Rechtmatig handelen van de gemeente.
- Het goed en efficiënt handelen in vergelijking met andere gemeenten.

In 12 stappen grip krijgen op het beleid van de gemeente

Voor raadslid is het een uitdaging om de vinger achter het beleid van de gemeente te krijgen. Het stellen van beleidskaders en het controleren van de uitvoering van het beleid zijn minder complex dan misschien lijkt.

Kaders stellen en controleren gaat beter als het stapsgewijs gebeurt. Doe dat vooral door grip te krijgen op de financiën. Kijk welk budget en welke uitgaven er zijn voor welk beleidsdoel, vergelijk die met de kaders die zijn gesteld en kijk wat eran terecht komt.

Hiervoor zijn twaalf stappen te nemen. Als de eerste stappen al zijn gezet (bijvoorbeeld het stellen van de kaders voor de raadsperiode), concentreer je dan op de controle van het uitgevoerde beleid.

1. Inventariseer de punten waarmee je als het verschil wil maken in een raadsperiode.
2. Stel een raadsprogramma of een coalitieprogramma samen.
3. Bepaal wanneer besluiten over de begroting genomen worden. Behandel de begroting zo laat mogelijk, zodat er zo min mogelijk onverwachte gebeurtenissen de besluitvorming later bemoeilijken.
4. Geef kaders mee door middel van programma's. Door een politiek geladen onderwerp in twee of meer programma's te splitsen met een maximaal budget, wordt het minder gemakkelijk om te schuiven met budgetten. Spreek af in de raad dat moties bij de behandeling van de begroting de kracht van een amendement hebben. Hiermee is het college gebonden bij aannname.
5. Beschouw mee- of tegenvallers als losstaande gevallen. Voorkom dat het college ze tegen elkaar wegstreept. Meevallers kunnen betekenen dat er geld niet wordt

uitgegeven aan de inwoners. Daarnaast kunnen tegenvallers betekenen dat bepaalde uitgaven anders ingedeeld moeten worden.

6. Stuur op de vier of vijf grote programma's.
7. Bepaal wat nodig en acceptabel is als algemene reserve.
8. Bepaal de bestemming van de reserves. Als raad kun je kan terugkomen op besluiten van eerdere bestemmingen, ook uit eerdere raadsperiodes.
9. Voorkom te veel voorzieningen door verkokering. Vervang een voorziening pas als het nodig is. Vaak worden zaken vervangen als ze afgeschreven zijn, terwijl deze dan vaak nog functioneel zijn.
10. Stuur nu op de Gemeenschappelijke Regelingen voor 2024. Gemeenschappelijke regelingen ontsnappen doorgaans aan bezuinigingen. Maar ook gemeenschappelijke regelingen moeten soms tegen het licht worden gehouden. Verder hoeft een gemeenschappelijke regeling geen financiële reserve te hebben.
11. Geld toveren kan niet, geld terugtoveren kan wel. Let op potjes waar soms geld in zit. Vraag het college waar dit geld vandaan komt.
12. Schuld, solvabiliteit of het EMU-saldo doen er niet toe. Ga niet lenen om de tekorten in bijvoorbeeld de jeugdzorg aan te vullen. Maar wees niet bang voor tekorten, mits het geld wordt besteed aan lange termijnprojecten. Belangrijk is dat er geleend wordt voor een doelmatige besteding en er een plan ligt voor het afschrijven van de schuld.

Zo werkt controleren het beste, zegt **Martijn van Duijvenbode**

“De kaderstellende rol en de controlerende rol lopen in elkaar over. Dat begint met een nieuw raadsvoorstel waar je opmerkingen en kanttekeningen bij maakt. Dat gaat vanzelf over in bijsturen als de uitvoering begint.”

EEN UITGEBREID RAADSAKKOORD IS NIET ALTIJD NODIG

“Een dik raadsakkoord hebben we niet in onze gemeente. Er zijn wel coalitieafspraken, maar veel onderwerpen liggen open. Daar hebben we bewust voor gekozen, omdat er in het verleden een scherpe tegenstelling was tussen de coalitie en de oppositie. Er waren gevoelens van tegenwerking en machteloosheid. In deze raadsperiode gaan we kijken hoe het is als we niet alle afspraken van tevoren dichttimmeren.”

VOLG NIET ALLEEN DE AGENDA, KOM OOK MET EIGEN ONDERWERPEN

“Het eerste jaar is een gewenningsperiode voor nieuwe raadsleden, maar daarna gaat het draaien. Dan word je geleid door de agenda. Maar let op dat je niet alleen de agenda volgt. Leg je oor te luisteren in de gemeente, kijk wat er extra aandacht nodig heeft. Het is goed om ook eigen onderwerpen in te brengen en niet alleen raadsvoorstellen af te tikken.”

KIJK UIT DAT JE NIET VERZANDT IN BIJZAKEN

“Het overkomt veel raadsleden, dat ze alle stukken gaan lezen. Soms word je meegezogen in discussies, tot je jezelf betrapt dat je te veel met details bezig bent. Het scheiden van hoofd- en bijzaken is een uitdaging die je beter beheerst naarmate je langer in de raad zit. Zorg dat de focus op de hoofdlijnen van het beleid blijft, anders ontspoord de controle.”

MAAK GEBRUIK VAN DE KENNIS VAN AMBTENAREN EN EXTERNE DESKUNDIGEN

“Politiek gaat over hoofdlijnen, check welke informatie je daarover nodig hebt voor je vragen gaat stellen aan het

college. Je hoeft als raadslid niet alles zelf uit te zoeken. Laat je informeren door deskundigen en schroom niet in gesprek te gaan met ambtenaren. Zij hebben achtergrondkennis en weten hoe bepaalde zaken in elkaar zit.”

RAADPLEEG ONAFHANKELIJKE ORGANEN VOOR HET OPDOEN VAN NIEUWE INZICHTEN

“Maak bij het controleren gebruik van een onafhankelijk orgaan, zoals de rekenkamer. Vooral om meer inzicht te krijgen in de wat grotere onderwerpen die spelen op langere termijn. Door andere organen te raadplegen krijg je soms inzichten waar je zelf niet aan gedacht hebt, maar waar je wel iets mee kan doen.”

VRAAG REGELMATIG NAAR EVALUATIES EN TUSSENTIJDSE RAPPORTAGES

“Wacht niet af tot bepaalde voorstellen zijn uitgevoerd, maar vraag om evaluaties en tussentijdse rapportages. Maak gebruik de logische controlemomenten, zoals de planning & control cyclus, het begrotingsdebat of de behandeling van de kadernota. Soms komen vragen te snel voor een wethouder, het is immers druk. Maar ze kunnen ook een ijkpunt zijn die structuur geven aan beleid. Kaders aangeven en beleid controleren hoeven niet altijd knellend te zijn.”

DIEN MOTIES IN WAARVAN DE WAARDE BUITEN KIJF STAAT

“Controleren is iets anders dan je gelijk halen. Wees je ervan bewust dat je als raadslid bezig bent voor de inwoners. Moties moeten iets opleveren, anders doet de politiek afbreuk aan het vertrouwen. Besef dat een motie tijd kost, want ze moeten worden voorbereid en er wordt over

NAAM: MARTIJN VAN DUIJVENBODE
RAADSLID IN: TEYLINGEN
PARTIJ: TRILOKAAL
LEEFTIJD: 29
BEROEP: GEMEENTEBTENAR
RAADSLID SINDE: 2016

vergaderd. Klopt er echt iets niet aan een voorstel, dan heb je het grootste gelijk om het college terug te fluiten. Dan mag je benoemen wat er beter moet.”

KIJK OF ER MEER MOGELIJK IS DOOR ZAKEN MET ELKAAR IN VERBAND TE BRENGEN

“Kijk of de voorstellen passen in de financiële kaders. Als er geld te weinig is voor alle plannen, moet je prioriteiten

stellen. Wat je dan kan doen is kijken welke zaken met elkaar te maken hebben. De meeste dingen waarover een raad beslist, houden verband met elkaar. Door de dingen in hun juiste verband te zien, is het soms mogelijk om iets te combineren. Dan valt er iets te regelen dat eerst nog niet mogelijk leek.”

INSTRUMENTEN VOOR KADERS STELLEN EN CONTROLEREN

HOE DE RAAD OMGAAT MET RISICO'S IN HET BELEID

In iedere raadsvergadering wegen raadsleden risico's en nemen ze er beslissingen over. Als raadslid kun je leren omgaan met de onzekerheden in beleid. De Handreiking Risicobeheersing geeft er uitleg over.

HOE RAADSLIEDEN OMGAAN MET HUN CONTROLERENDE ROL

Raadsleden vinden het controleren van het bestuur een belangrijke taak. Maar hoe gaan ze ermee om in de praktijk? Onderzoek laat zien welke accenten ze leggen en wat ze van elkaar kunnen leren.

INSTRUMENTEN OM KADERS TE STELLEN EN UITVOERING VAN BELEID TE CONTROLEREN

De Gemeentewet noemt bevoegdheden die de raad kan inzetten om het beleid te maken en uitvoering door het college te controleren.

Voor het stellen van kaders:

- Budgetrecht: het vaststellen van de begroting.
- Vaststellen van algemeen verbindende voorschriften.
- Indienen van initiatiefvoorstellen.
- Indienen van amendementen.
- Indienen van moties.
- Beleidsnota's, kadernota's en visienota's met daarin de beleidsmatige kaders

Om te controleren:

- Budgetrecht
- Initiatiefrecht
- Indienen van amendementen
- Indienen van moties
- Recht van interpellatie
- Vragenrecht
- Inlichtingenplicht van het college
- Recht van onderzoek
- Recht op individuele ambtelijke bijstand

INFORMATIE

De raad heeft recht op alle informatie van het college. Vaak informeert het college zo uitgebreid mogelijk, om elke schijn van geheimhouding te voorkomen. Aan raadsleden om de informatie te beoordelen en toe te passen in het raadswerk.

Het naadje van de kous over de informatievoorziening voor de raad

OP WELKE INFORMATIE HEEFT DE RAAD RECHT?

Raadsleden hebben recht op informatie van het college, tenzij het openbaar belang zich daar aantoonbaar tegen verzet. Informatie die op grond van de wet openbaarheid van bestuur openbaar is, niet kan sowieso niet worden geweigerd. Ook niet met een beroep op privacy – bijvoorbeeld als het gaat om afvloeiingsregelingen van ambtsdragers.

HOE KAN DE RAAD MEER INFORMATIE KRIJGEN DAN DAT WAT HET COLLEGE WETTELIJK MOET LEVEREN?

De raad kan met het college afspraken maken om de actieve informatieplicht, die het college heeft op grond van de Gemeentewet. Zo kunnen raad en college een handvest, protocol of gedragscode afspreken. Daarin kan de raad aangeven welke overeenkomsten zo belangrijk zijn dat het college er vooraf over informeert. Bijvoorbeeld over complexe of risicovolle overeenkomsten die de betrokkenheid van een groot aantal partijen vergt of die politiek gevoelig ligt. Ook over zaken die veel aandacht krijgen of die gevoelig liggen in de media, kunnen raad en college afspraken maken over de informatieverstrekking.

HOE BLIJF JE OP DE HOOGTE ZONDER DE OFFICIËLE INFORMATIESTROOM UIT HET STADHUIS?

Zet in de termijnagenda wanneer welke onderwerpen gaan spelen in een raadsperiode en welke onderwerpen in een kalenderjaar aan de orde komen via een raadsvoorstel. Hiermee kun je beter anticiperen op ontwikkelingen. Beleg informatiebijeenkomsten over een bepaald

beleidsonderwerp of maatschappelijk vraagstuk. Laat je daar informeren door burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven of onafhankelijke deskundigen.

HOE GEBRUIK JE INFORMATIE VOOR DE DOELEN DIE JE STELT ALS RAADSLID?

Geef de gemeente de opdracht om aan het begin van een voorbereidingstraject van een beleidsvoorstel informatiebronnen te raadplegen, zoals burgers, belangenorganisaties, deskundigen en onderzoeken. En stel een checklist op hoe de gemeente de informatie in een raadsvoorstel moet verwerken.

WELKE REGELS VOOR GEHEIMHOUDING GELDEN ER IN DE RAAD?

In april zijn de regels over geheimhouding aangepast in de Gemeentewet. De burgemeester is bevoegd om geheimhouding op informatie op te leggen en deze informatie te delen met de raad. De raad hoeft de geheimhouding niet meer te bekrachtigen, maar kan die wel opheffen. Bepaalde raadsleden onder geheimhouding apart informeren is niet toegestaan. Mondelinge informatie in besloten raadsvergaderingen is van rechtswege geheim. De geheimhoudingsplicht geldt voor alle personen die bij de behandeling in de vergadering aanwezig waren en alle personen die van het behandelde of van de stukken kennis dragen. Raadsleden die de geheimhouding schenden kunnen voor drie maanden uitgesloten worden van informatie waarvoor geheimhouding geldt.

13 tips om wegwijs te worden in de informatie voor de raad

Het college is verplicht beleidsinformatie te delen met de raad. De raad hoeft dat echter niet af te wachten en kan ook actief informatie inwinnen. Maak daar afspraken over met het college. Als dat niet is gebeurd aan het begin van de raadsperiode, kan dat ook nu nog.

1. Stel allereerst vast of het college de informatie aan de raad verschaft op de wijze die de Gemeentewet voorschrijft.
2. Bepaal hoe en je als raad geïnformeerd wil worden. Neem daarbij ook de wensen mee van de minderheid in de raad.
3. Check of beleidsstukken voorzien zijn van een oplegger met daarin een aantal keuzescenario's. Die helpen om beleidskeuzes te maken de controlerende taak beter uit te voeren.
4. Maak afspraken met het college over de wijze van informatievoorziening en evalueer dit elk jaar bij de behandeling van de begroting.
5. Organiseer werksessies met raadsleden, griffiemedewerkers en ambtenaren die samen in gesprek gaan over informatievoorziening. In bijeenkomsten daarover kunnen raadsleden ook onderling met elkaar spreken over de soort raadvragen die zij willen stellen, de functie van de vragen en de alternatieve mogelijkheden die er zijn om aan informatie te komen.
6. Maak afspraken over de bronnen die geraadpleegd moeten worden voordat een beleidsstuk of een voorstel de raad bereikt. Denk aan burgers, belangenorganisaties, deskundigen en onderzoeken.
7. Maak afspraken over de rol die het presidium kan vervullen bij het informeren van de raad.
8. Vraag om betere formats voor raadsvoorstellen. Door in een format op te nemen welke beleidskeuzes voorliggen en welke keuzes in de voorbereiding zijn gemaakt, wordt de raad meegenomen in de afweging die het college in de voorbereiding van het voorstel heeft gemaakt.
9. Laat je niet alleen informeren door documenten, denk ook aan presentaties in beeld of geluid, zoals podcasts.
10. Organiseer rondetafelgesprekken met deskundigen of belanghebbenden over een onderwerp. Ze kosten tijd, maar ze geven andere invalshoeken en inzichten.
11. Zorg dat je de weg weet in het raadsinformatiesysteem. Komt er zo'n systeem in de gemeente, zorg dan dat de raad betrokken wordt bij de aanschaf en de inrichting ervan. Maak afspraken over de inhoud ervan.
12. Oriënteer je op ontwikkelingen in de gemeente en de regio, zodat je met het raadwerk vooruit kan lopen op gebeurtenissen. Een termijnagenda kan helpen. Daarin staat wanneer welke onderwerpen gaan spelen in een raadsperiode en welke onderwerpen in een kalenderjaar aan de orde komen via een raadsvoorstel.
13. Bewaak het overzicht op informatie die er al is en die nog moet komen. Hoe duidelijker dit is, hoe beter de raad de controle van het college kan uitvoeren.

Hoe Janneke Kruiter omgaat met de informatie die haar bereikt

“Mijn vader werd wethouder in 1989. Hij zegt dat het werk van een raadslid net zo veel is als wat hij deed toen hij wethouder was.”

MEER INFORMATIE MAAKT HET RAADSWERK VAAK MOEILIK

“Raadswerk is moeilijker geworden met de jaren. Dat komt voor een groot deel door de informatie die alsmar meer wordt, zonder dat die altijd meerwaarde heeft. Rapporten worden talrijker, ze zijn dikker en tellen steeds meer bijlagen. Er is ook steeds meer overlap in de informatie. Je kan niet alles lezen, daarvoor is het te veel. Ik concentreer me op samenvattingen en conclusies, het belangrijkste staat daar.”

HOE GOED HET COLLEGE OOK INFORMEERT, VOLLEDIG IS HET NOOIT

“Al die informatie is een gevolg van de wetgeving die voortdurend veranderd. Veel zaken worden op het bordje van de gemeente gelegd. De belangen daarvan zijn groot, er gaat veel geld in om. Het college informeert ons goed daarover. Dat moet ook, want er geldt een actieve informatieplicht. In de commissies, rond de raadsvergaderingen en tussendoor bereikt de informatie ons via de griffie. Hebben we vragen in de commissies of in de raadsvergadering, dan geeft de desbetreffende portefeuillehouder antwoord. Soms zijn er tussentijdse belangrijke ontwikkelingen, deze krijgen we dan via een memo toegestuurd via de mail, zodat we als raad up to date blijven.”

WIN OOK ZELF INFORMATIE IN BUITEN DE FORMELE KANALEN OM

“Soms heb ik niet genoeg aan de rapporten en nota's, dan wil ik zelf zien waarover het gaat. Dat hoor je ook

bij inspraakronden, maar ik wil alle meningen horen. Bijvoorbeeld over een nieuwbouwproject, waar vaak veel verschillende meningen over zijn. Dan stap ik in de auto en ga ter plekke kijken. Ik praat met omwonenden, ik vraag ze naar wat zij vinden en waarom ze iets zien zitten of niet. Dan ben je soms verbaasd over wat je dan te horen krijgt.”

GA MEE OP WERKBEZOEK, WANT DAARDOOR BLIJF JE BIJ ALS RAADSLID

“Regelmatig neem ik deel aan werkbezoeken, zoals naar asielzoekerscentrum, de penitentiaire inrichting of het waterschap. Daar hoor en zie je veel dat niet specifiek voor de raad is. Maar zo volg je wel wat er verandert in je gemeente. Je blijft bij.”

ZOEK INFORMATIE DIE HELPT OM STANDPUNTEN TE ONDERBOUWEN

“Het is niet zo dat ik mijn standpunt laat bepalen door wat ik hoor in het veld of zie op het internet. Ik gebruik informatie om mijn overtuiging kracht bij te zetten. Jarenlang is onze gemeente neergezet als een krimpgebied, daarom mocht hier niet worden gebouwd. Hier ben ik het nooit mee eens geweest. Daarom moet je goed opletten wat er gebeurt in je gemeente. Als het vastgoed wordt gekocht door mensen van buiten de gemeente, betekent dat er minder beschikbaar is voor de inwoners. Ik wil oog houden op wat bijdraagt aan de leefbaarheid in de gemeente en daarom zoek ik naar informatie die me helpt om mijn visie te onderbouwen. Doe je dat goed, dan kun je daarmee een aantal raadsleden op jouw lijn krijgen. Informatie doet ertoe”

NAAM: JANNEKE KRUITER-DRAADLER
RAADSLID IN: WESTERWOLDE
PARTIJ: GEMEENTEBELANGEN WESTERWOLDE
LEEFTIJD: 64
BEROEP: HUISVROUW
RAADSLID SINDE: 2004

WERK SAMEN MET ANDERE RAADSLEDEN EN VERDEEL DE INFORMATIE

“Moties die laat worden ingediend zijn lastig, dan moet je op het laatste moment zorgen dat je op de hoogte raakt van de details. Terwijl je daar niet altijd de tijd voor hebt, want het raadswerk is geen voltijdse bezigheid. Probeer dan de informatie te verdelen over de fractie of met raadsleden van andere fracties, dan kun je samen veel bereiken.”

VERTROUW OP INFORMATIE VAN AMBTENAREN, MAAR BLIJF ALERT OP DE INHOUD

“Vroeger zat er nog wel eens een fout in de informatie, vooral als die financieel was. Cijfers en getallen kon je ook eenvoudig zelf narekenen. Maar sinds informatie automatisch verwerkt wordt, is het aantal fouten afgenomen. Ik vertrouw op de informatie van ambtenaren. Maar het komt voor dat er verschillen opduiken in bepaalde stukken. Dan gaan mijn antennes omhoog, want op de inhoud moet je alert blijven.”

INSTRUMENTEN VOOR INFORMATIEVOORZIENING VOOR EN VAN DE RAAD

OMGAAN MET DIGITALE INFORMATIE

Digitalisering van de informatie is een onderwerp waar geen raad omheen kan. Toch is het voor raadsleden lastig om zicht te krijgen op de maatschappelijke impact van digitalisering, en de mogelijkheden voor bijsturing. Het Rathenau Instituut laat zien hoe de raad kan omgaan met digitale informatie.

HOE JE INFORMATIE DIE OP JE AFKOMT KAN BIJHOUDEN EN BEGRIJPEN

Lees niet alles, beperk je tot de hoofdlijnen. Vraag je continu af hoe je informatie kan gebruiken voor je doelen als raadslid. Er zijn veertig tips hoe je kan omgaan met informatie die op je afkomt. Ze staan in een handig overzicht op de Informatiekaart van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

HOE DE GEHEIMHOUDING ROND INFORMATIE VOOR EN VAN DE RAAD WERKT

Sommige informatie van het college is geheim, dan staat het ook raadsleden niet vrij om daarover iets naar buiten te brengen. Heeft de raad ook recht op geheimhouding? Antwoorden op deze en andere vragen over geheimhouding van informatie.

RAAD ALS WERKGEVER

De raad is werkgever van de raadsgriffie, de belangrijkste ondersteuner van de gemeenteraad.

Wat het voor de raad betekent om een goede werkgever te zijn voor de griffie

WAT ZIJN ZOAL DE TAKEN VAN DE GRIFFIER?

De griffier is het eerste aanspreekpunt van de raad. Elke gemeenteraad moet een griffier hebben. De griffier geeft ondersteuning aan de raad en de commissies. De griffier is bij alle raadsvergaderingen aanwezig om het verloop ervan te stroomlijnen en alle officiële stukken van de raad te ondertekenen. De griffier vervult daarmee de functie van secretaris tijdens de raadsvergaderingen. Daarnaast is de griffier namens de raad de vertegenwoordiger, belangenbehartiger en gesprekspartner in de driehoek met burgemeester en gemeentesecretaris. Verder is de griffier ook het aanspreekpunt voor maatschappelijke organisaties, media en inwoners die in contact willen treden met de raad. De griffier en de medewerkers van de griffier tezamen vormen de griffie.

OP WELKE MANIER ONDERSTEUNT DE GRIFFIER DE RAADSLEDEN?

De griffier bereidt het startprogramma van de raad voor en regelt het inhoudelijk ondersteunings- en leerprogramma voor de raad gedurende de raadsperiode. In opdracht van de raad kan de griffier onderzoek doen naar allerlei kwesties. Bij benoemingsprocedures ondersteunt de griffier de raad. Ook zet de griffier de schouders onder inspraak, participatie en de ontwikkeling van democratie in de gemeente. Raadsbrede communicatie zit ook in het takenpakket van de griffier. Daarnaast vervult de griffier dagelijkse informatieve, organisatorische en administratieve ondersteuning van de raad.

NAAR WELKE INZET VAN DE GRIFFIER IS BIJ RAADSLEDEN DE GROOTSTE BEHOEFTE?

Raadsleden hebben vooral behoefte aan een meer strategische griffier, in plaats van vooral een administratief ondersteuner. Dat komt omdat het raadsleden moeite kost om complexe dossiers te doorgronden. Er komen steeds meer van zulke dossiers, die alsnog ingewikkelder worden. De oorzaak daarvan ligt in de decentralisatie en schaalvergroting van de lokale overheid en de afname van de gemiddelde omvang van fracties.

WELKE ZEGGENSCHAP HEEFT DE RAAD OVER DE GRIFFIE?

De griffier is in dienst van de gemeenteraad. Feitelijk is de raad de werkgever van de griffier. De raad bepaalt hoeveel en welke middelen er beschikbaar zijn voor de griffier en welke verantwoordelijkheden de griffier op zich neemt.

WAT MOET EEN RAAD ALS WERKGEVER VAN DE GRIFFIE DOEN?

De gemeenteraad positioneert de griffier idealiter op een gelijkwaardige positie met de burgemeester en de gemeentesecretaris. Hoe gelijkwaardiger deze rol, hoe beter de griffier de belangen van de raad kan behartigen in de lokale driehoek van gemeenteraad, burgemeester en ambtelijk apparaat. De werkgeverscommissie van de raad ziet als toe op het functioneren van de griffier.

HOE GROOT MOET EEN GRIFFIE ZIJN OM DE RAAD OPTIMAAL TE ONDERSTEUNEN?

Om voldoende slagkracht te hebben en als gemeenteraad sterk te kunnen functioneren, is het nodig om een griffie te hebben van minimaal vier fte. Deze omvang geldt voor de kleinste gemeenten. De griffie in middelgrote gemeenten (met 25 tot 60 duizend inwoners) moet vijf tot zes fte om voldoende slagkracht te hebben. In grote gemeenten moet de griffie een omvang hebben van 7,5 tot tien fte. Deze omvang komt naar voren in een benchmarkrapport over raadsgriffiers dat vorig jaar is samengesteld. Daaruit komt naar voren dat vrijwel alle raden een te kleine griffie hebben.

WELKE ARBEIDSVOORWAARDEN GELDEN ER VOOR DE GRIFFIER?

Zorg dat de arbeidsvoorwaardelijke regelingen 'griffie-proof' zijn. Volg niet automatisch de regelingen van de ambtelijke organisatie. Voor een deel kan het wel, maar op sommige punten is de griffie echt specifiek, bijvoorbeeld als het gaat om de invulling van arbeidsduur en werktijden.

Tien treden naar goed werkgeverschap van de raad

De tien treden van goed werkgeverschap brengt de stappen in kaart die helpen om een goede werkgever te zijn en de beste griffier aan te stellen.

Trede 1 - De werkgeversfunctie: het aanstellen van een griffier.

Een gemeenteraad is wettelijk verplicht om minimaal één eigen ambtelijke ondersteuner (de griffier) aan te stellen en een instructie op te stellen voor de griffier.

Trede 2 - Bewustzijn: de inhoud van de functie bepalen

De wetgever heeft de precieze taken van een griffier voor een groot deel opengelaten. Maak als raad een bewuste afweging over de taken die je belegt bij een griffie.

Trede 3 - Organisatie van de werkgeversrol

Beleg de rol van werkgever (functioneringsgesprekken, beoordelingen, arbeidsvoorwaarden) bij een kleine groep mensen. Deze werkgeverscommissie bestaat bij voorkeur uit drie tot vijf personen.

Trede 4 - Visie op de raad: wie willen we zijn?

Vernieuwend, behoudend, ambitieus, hoe is de relatie met de bestuurder? Deze afweging bepaalt welk soort ondersteuning door de griffier past bij de raad.

Trede 5 - De visie op ondersteuning: wat moet er gebeuren?

Vertaal de visie van de raad op de eigen rollen in een passende instructie voor de griffier. Laat de taken van de griffie nauw aansluiten bij de ambitie van de raad.

Trede 6 - Visie op de ondersteuner(s): wat voor type willen we?

Bepaal welke persoonskenmerken belangrijk zijn voor een griffier en de griffiemedewerkers. De kunst is om zo specifiek mogelijk te zijn over de degene die in aanmerking komt.

Trede 7 - Profiel van de griffier

Een functiebeschrijving vormt de basis voor het aanstellen, beoordelen, belonen, schorsen en ontslaan van een griffier of een griffiemedewerker. Benoem de plaats in de organisatie, de taken, de opleiding en ervaring en de competenties.

Trede 8 - Werving en selectie

Maak in de raad afspraken over een groep de vacaturetekst opstelt, de vacature publiceert, sollicitaties beoordeelt en kandidaten benadert. Daarna volgen de uitnodigingen, de gesprekken, de afwijzingen en het onderhandelen met de beste kandidaat. Dat leidt tot de voordracht aan de raad.

Trede 9 - Aansturen van de griffie

Stel een jaarplan op voor de griffie met daarin de belangrijkste aandachtspunten. Een griffier geeft hiervoor graag zelf de voorzet. Het griffie jaarverslag geldt als het verantwoordingsdocument waarin de uitvoering van de voornemens wordt toegelicht.

Trede 10 - Beoordeling

De beoordeling van de griffier door de raad vormt een afsluiting van een cyclus waarin werkgever en werknemer in gesprek zijn en afspraken maken over het functioneren en de ontwikkeling van de werknemer. Het oordeel van de raad kan variëren van uitmuntend tot ongeschikt.

Carla Jacobs-Verstappen vertelt hoe de raad de griffie aanstuurt

“Vanaf de oprichting van de griffie in onze gemeente ben ik erbij betrokken geweest. De griffier, pionier van het eerste uur, ken ik al twintig jaar.”

BESEF DAT DE GRIFFIE DE STEUN EN TOEVERLAAT IS VAN DE RAAD

“Een stevige griffie kan zelfstandig handelen en opkomen voor de raad in de driehoek met de burgemeester en de ambtenarij. Een sterke griffier ziet voortdurend welke noden de raad heeft, is proactief en regelt bijeenkomsten, informatie en trainingen. De griffie is ook een vraagbaak bij integriteitskwesaties, een taak die nog wel eens onderbelicht blijft.”

MAAK GEBRUIK VAN DE DYNAMIEK DIE DE WERKGEVERSCOMMISSIE BIEDT

“In 2014 richtte onze raad een werkgeverscommissie op en vanaf die tijd ben ik daar de voorzitter van. Het is niet de eerste commissie waar raadsleden aan denken om zitting in te nemen. Toch moet de raad ook de rol van werkgever op zich nemen. Wat mij aanspreekt is dat ik in de werkgeverscommissie op een andere manier aan de knoppen van de raad draai. Ik beslis mee over de jaarplannen en de prioriteiten van de griffie. Altijd gaan die over de toekomst van de raad.”

PAS OP DAT DE GRIFFIER NIET BEDOLVEN RAAKT ONDER HET WERK

“Onder normale omstandigheden komen we met de werkgeverscommissie drie keer per jaar bijeen: voor het opstellen van het jaarplan, voor een voortgangsbijeenkomst en voor het functioneringsgesprek. In de praktijk is echter meer inzet nodig. We zijn meerdere keren op de bres geklommen om te voorkomen dat de griffier overladen werd met werk. Vakantie was soms nauwelijks mogelijk. Let wel, niet alle

werk voor de raad hoeft door de griffie gedaan te worden. Sommige zaken kunnen ook uitgevoerd worden door de rekenkamer of door ambtenaren. In goed overleg met de Raad, de burgemeester en de gemeentesecretaris zijn we hier uitkomen.”

AARZEL NIET OM DE GRIFFIE UIT TE BREIDEN ALS EXTRA ONDERSTEUNING NODIG IS

“Of het nu gaat om de energietransitie of de zorgtransitie, bij elke verandering of bezuiniging volgt er een beroep op de griffier. Dat is logisch, want als de raad vaker moet vergaderen en meer moet uitzoeken, is er ook meer werk voor de griffie. Die moet dan andere taken opzichschuiven of er moeten mensen bij. In de werkgeverscommissie hebben we geconcludeerd dat de griffie uitgebreid moest worden.”

TOON DE NOODZAAK VAN EEN STERKERE GRIFFIE AAN BIJ HET GEMEENTEBESTUUR

“Wil je de griffie versterken, kom dan met goede argumenten bij de burgemeester en de gemeentesecretaris. Zeker als er bezuinigingen worden doorgevoerd, want dan is er weinig extra's mogelijk. Ons argument voor een uitbreiding van de griffie was dat de ondersteuning van de raad in het geding was. Zorg dat je dat kan aantonen als werkgeverscommissie. Onlangs hebben we twee nieuwe medewerkers aangetrokken voor de griffie en nu volgt nog een medewerker voor de raadscommunicatie. Dat is een nieuwe functie voor de griffie, bedoeld om het raadswerk beter voor het voetlicht te brengen, onder andere waar het gaat om besluiten binnen de lokale politiek.”

NAAM:	CARLA JACOBS-VERSTAPPEN
RAADSLID IN:	WEERT
PARTIJ:	WEERT LOKAAL
LEEFTIJD:	66
BEROEP:	HR-PROFESSIONAL
RAADSLID SINDS:	2002

ZORG DAT DE RELATIE MET DE GRIFFIE GROEIT IN DE RAADSPERIODE

“Elke vier jaar stellen we een nieuwe werkgeverscommissie samen. Na elke verkiezing moeten we onze taak als werkgever weer opnieuw opbouwen. De bedoeling is dat raadsleden de griffie zien als hun steun en bondgenoot. Nieuwe raadsleden moeten weten wat ze daarvan kunnen verwachten. In 2019 hebben we daarvoor een bijeenkomst

gehouden voor de raad en de griffie, op een externe locatie. Alles wat de griffie kan doen stond op de agenda, iedereen kon vragen stellen en inbreng leveren. Deze bijeenkomst wilden we jaarlijks organiseren, maar de coronapandemie gooide roet in het leven. Dit jaar staat er weer een bijeenkomst gepland met als doel het verdiepen van de relatie tussen de raad en de griffie.”

GEREEDSCHAPSKIST VOOR DE RAAD ALS WERKGEVER

HOE DE IDEALE GRIFFIE ERUITZIET

Elke raad heeft een raadsgriffier. Om de ondersteuning van de gemeenteraad te versterken, kunnen voor allerlei taken extra medewerkers worden aangesteld. Diverse factoren bepalen de ideale omvang van de griffie.

HOE JE ALS RAAD EEN STERKE GRIFFIE MAAKT VOOR EEN STERKE RAAD

Een webinar waarin onderzoekers, adviseurs, griffiers en raadsleden tips geven over de knoppen waar je als raadslid aan kan draaien om een sterke griffie te krijgen.

WAT RAADSLIEDEN VAN DE GRIFFIE MOGEN VERWACHTEN

Een overzicht van wat de taken zijn van de griffie en hoe de griffier het functioneren van de raad het best kan ondersteunen.

TIPS VOOR DE WERKGEVERSCOMMISSIE VAN DE RAAD

Hoe wordt de werkgeverscommissie van de raad zo goed mogelijk uitgerust om het beste uit de griffie te halen? Griffiers geven zelf het antwoord.

HELPERS VAN DE RAAD

Voor raadsleden zijn diverse vormen van ondersteuning beschikbaar. Het raadswerk is erbij gebaat om deze 'hulptroepen' in te zetten.

Inzicht in bronnen van hulpbronnen die raadsleden kunnen inschakelen

HOE ZORGT DE RAAD DAT DE EIGEN HULPTROEPEN GOED INZETBAAR ZIJN?

Maak in de raad afspraken over de inzet van de externe accountant, de ombudsman en de rekenkamer van de gemeente. Zorg dat er voldoende budget is. Sta niet toe dat op deze hulptroepen bezuinigingen worden doorgevoerd. Reserveer een budget op de begroting voor eigen onderzoek door de gemeenteraad, dat te gebruiken is voor incidenteel onderzoek zoals enquêtes. Zo vermijd je dat de raad afhankelijk wordt van het college om hulptroepen in te zetten.

HOE KAN DE OMBUDSMAN DE RAAD VERSTERKEN?

Alle gemeenten hebben een instantie die klachten van burgers in behandeling neemt. Zij kunnen daarvoor een eigen ombudsfunctie regelen, of een beroep doen op de Nationale ombudsman. Elk raadslid kan aankloppen bij de ombudsman met een verzoek om informatie, een vraag om advies, de afgifte van een signaal of een verzoek om een presentatie. Daarmee kunnen raadsleden inzicht krijgen in vraagstukken waarmee inwoners worstelen. De ombudsman draagt hiervoor ook oplossingen aan. Verder doet de ombudsman onderzoek naar onderwerpen die belangrijk zijn voor gemeenten, bijvoorbeeld over het ondernemersklimaat of sociale vraagstukken.

OP WELKE AMBTELIJKE ONDERSTEUNING HEBBEN RAADSLEDEN RECHT?

Raadsleden hebben recht op bijstand, zo staat in de Gemeentewet. De raad is verplicht om hierover een verordening op te stellen. Hierin staat wat welk proces er geldt in de gemeente voor de ambtelijke bijstand, zoals de voorwaarden om een beroep op deze ondersteuning en hoe die moet worden aangevraagd. Toch maken niet alle raadsleden gebruik van deze ondersteuning. In zeventig procent van de gemeenten doen raadsleden daadwerkelijk een beroep op de ambtelijke ondersteuning.

HOE KAN DE RAAD HET BEST GEBRUIKMAKEN VAN DE EXTERNE ACCOUNTANT?

Het aanstellen van de accountant is wettelijke verplichting van de raad. De accountant controleert of de jaarrekening van de gemeente. Ook checkt de accountant of het college zich heeft gehouden aan regelgeving, verordeningen en financiële kaders. Overleg minstens een keer per jaar met de accountant over de financiële positie van de gemeente.

HOE ONDERSTEUNT DE NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RAADSLEDEN HET RAADSWERK?

Daarvan komen er steeds meer beschikbaar. De website van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden bevat een schat aan praktische informatie over raadswerk. Daarnaast is er de digitale leeromgeving voor raadsleden. Die bevat rond de tweehonderd opleidingsmodules, speciaal gericht op raadsleden. Er zijn e-learning, handleidingen, infographics, tips en educatieve filmpjes over onderwerpen die relevant zijn voor je raadswerk.

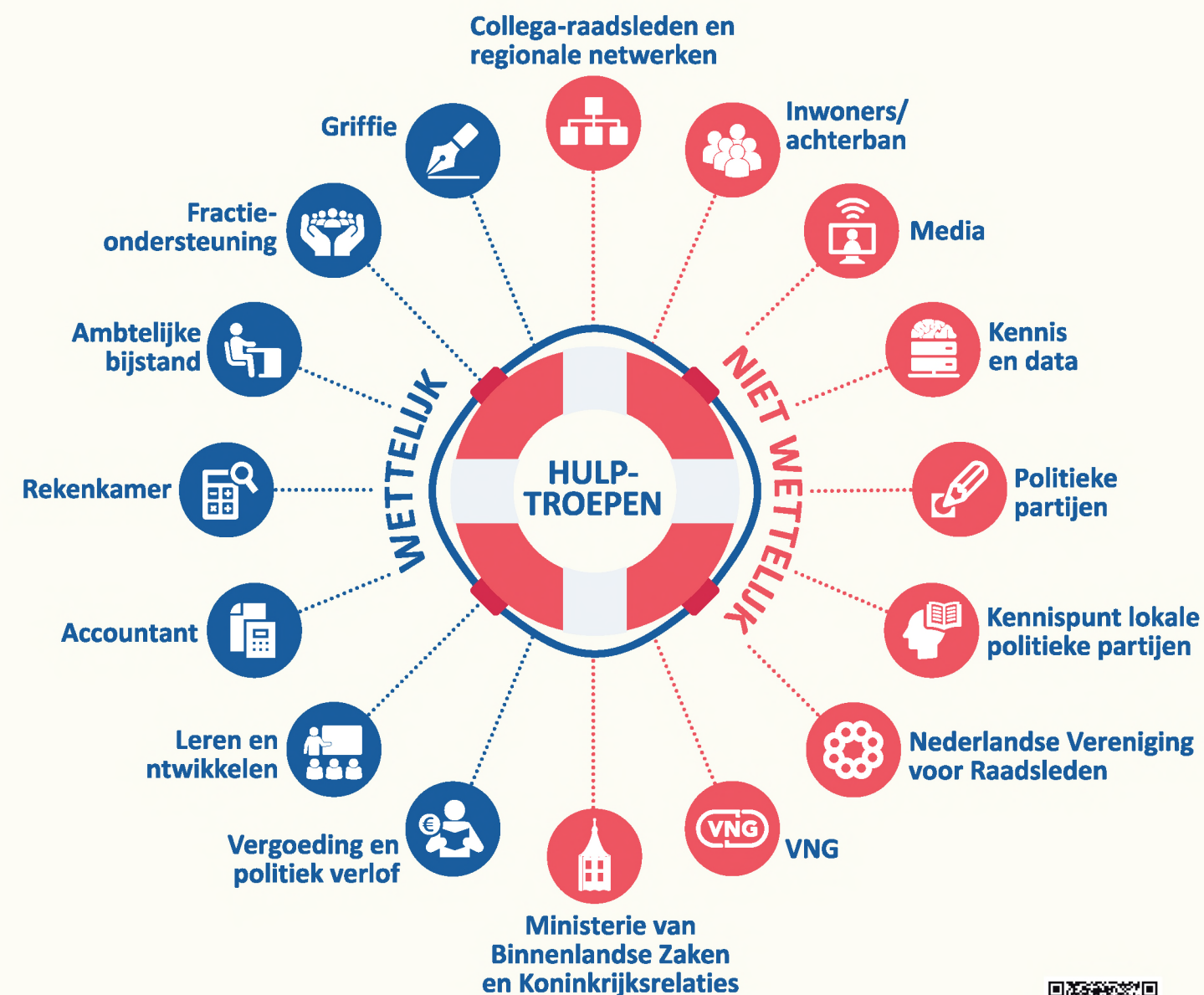
WELKE DATABANKEN VAN DE OVERHEID ZIJN VAN BELANG VOOR RAADSLEDEN?

De Kennisbank Openbaar Bestuur is de vindplaats voor kennis, informatie en data op het gebied van het openbaar bestuur. Je vindt er feiten, cijfers en onderzoeksrapporten van universiteiten, kennisinstellingen en onderzoeksbureaus die zijn uitgebracht in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Je vindt er ook het tweemaaljaarlijks trendrapport Staat van het Bestuur, dat een groot aantal feiten en cijfers over het openbaar bestuur in Nederland bevat. Veel gemeenten publiceren hun raadsinformatie op het platform Open Raadsinformatie, zoals agenda's, moties, beleidsstukken en besluiten. Raadsleden kunnen daar informatie zoeken over andere gemeenteraden.

Op deze hulptroepen kan de raad een beroep doen

Zestien bronnen van ondersteuning zijn er voor raadsleden. Zeven daarvan zijn in eigen huis, de rest komt van buiten de gemeente.

Sommige van de hulptroepen zijn expliciet van de raad, zoals de accountant, die door de raad wordt aangesteld en helpt bij de financiële controle. Andere helpers zijn van de gemeente, zoals de rekenkamer of de griffie en de ambtelijke bijstand. Verder zijn er helpers van buiten, zoals het ministerie van Koninkrijksrelaties of de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Menne Kamminga over het inzetten van hulptroepen voor de raad

“Mijn vader werd wethouder in 1989. Hij zegt dat het werk dat van een raadslid net zo veel is als wat hij deed toen hij wethouder was.”

BESEF DAT JE ER NIET ALLEEN VOOR STAAT ALS RAADSLID

“Het uitzoeken hoe zaken in elkaar zitten en wat de beste aanpak is in de raad, vraagt tijd en deskundigheid. Maar je hoeft niet alles zelf te doen als raadslid. Gelukkig kun je gebruik maken van hulptroepen, instanties die er zijn om de raad te ondersteunen. Hoe kleiner de fractie, hoe meer je die nodig hebt. De griffier houdt me bijvoorbeeld scherp over hoe ik stukken opstel. Ik krijg advies over de beste momenten om moties in te dienen. Ook al maken je initiatieven weinig kans, toch moet je soms je vinger opsteken. Dan helpt het als je je inbreng zo goed mogelijk aankleedt.”

HULPTROEPEN DRAGEN BIJ AAN DE ZUIVERHEID VAN HET BESTUUR

“Twee termijnen ben ik raadslid geweest in Winsum, waar raadsleden dankbaar gebruikmaakten van hulptroepen om hun punten te verduidelijken. Toen ik verhuisde en hier in Noordenveld weer raadslid werd, trof ik een andere cultuur. De mensen kennen elkaar, lijnen zijn kort en de neiging is minder groot om gebruik te maken van ondersteuning. Hulpstroepen zoals een seniorenconvenant en de ombudsman waren er nog niet. De rekenkamercommissie telde geen raadsleden. Toch is het goed om als raadslid zakelijk in de wedstrijd te staan. Het gaat er niet om dat je koppen laat rollen, wel dat het besturen van een gemeente zuiver geschiedt. Hulpstroepen zijn er om de bijdrage daaraan te versterken.”

MAAK GEBRUIK VAN HULPTROEPEN DIE PASSEN BIJ DE RAAD

“Onze rekenkamer nodigt ons van harte uit om onderwerpen in te brengen, en dat doen we ook. Zoals over het sociaal domein. Let erop dat je kijkt naar zaken waar je als raad iets over te zeggen hebt. Aan landelijk beleid bijvoorbeeld kun je weinig veranderen. Maar leg je ook niet te snel neer bij dingen die je als normaal ziet. Dat betekent niet dat je je altijd kritisch moet uiten. Je kan hulpstroepen inzetten op meerdere manieren. Onze raad heeft bijvoorbeeld een inloopspreekuur op het gemeentehuis. Veel kleine vraagstukken worden daar al opgelost.”

GOED GEBRUIK VAN HULPTROEPEN HELPEN OM HET RAADSWERK TE ONTWIKKELEN

“In de auditcommissie zijn alle fracties vertegenwoordigd. We kunnen er vrij spreken met de externe accountant over de financiële verantwoording door het college. We controleren vooral de zaken waarmee de gemeente financieel in de problemen kan komen. Veel daarvan gaan over de inkoop en de aanbestedingen. Vaak wil ik daar nog wel iets meer over weten en daarbij helpt de accountant. Die zoekt veel uit, dat hoeven we als raad niet zelf te doen. Het is aan ons om zaken op te pakken waarvan we denken dat het beter moet. De ondersteuning van de accountant en ook van de griffier helpt bij de ontwikkeling van het raadswerk.”

NAAM: MENNE KAMMINGA
RAADSLID IN: NOORDENVELD
PARTIJ: CHRISTENUNIE
LEEFTIJD: 51
BEROEP: PROJECT- EN SYSTEEMMANAGER
RAADSLID SINDS: 2012

HOUD ER REKENING MEE DAT HULPTROEPEN EEN EIGEN BEVOEGDHEDEN HEBBEN

“Sommige hulpstroepen zijn dienstbaar aan de raad, maar hebben de ook de vrijheid om zelfstandig te handelen. Een voorbeeld is de rekenkamercommissie, die heeft de bevoegdheid om een vraag van de raad naar eigen inzicht op te pakken. Zorg dat je daarover goed met elkaar van gedachten wisselt hierover, zodat je argumenten kan inbrengen waarom je bepaald onderzoek wel of niet belangrijk vindt.”

HOE BETER JE HULPTROEPEN INZET, HOE BETER ZE FUNCTIONEREN

“Het algemeen belang is er mee gediend als we als raadsleden zo goed mogelijk gebruikmaken van hulpstroepen. In de omgeving van de hulpstroepen moet je open en vrij zaken kunnen bespreken. Als raadslid ben je politiek actief, ook in de omgang met de hulpstroepen. Voorkom dat je je daar te formeel opstelt, met als risico dat niet alle zaken goed besproken worden. Hulpstroepen bieden de ruimte, gebruik die om te sparren.”

HANDVATTEN VOOR HET INZETTEN VAN HULPTROEPEN

HOE DE OMBUDSMAN IN TE ZETTEN VOOR DE RAAD

Praktische inzichten en tips over hoe om te gaan met de ombudsman van de gemeente.

ONLINE ONDERSTEUNING VOOR EEN STERKER RAADSLIDMAATSCHAP

De digitale leeromgeving voor raadsleden wijst raadsleden de weg die hun raadslidmaatschap willen versterken.

WAT ER VERANDERT IN 2024 VOOR DE LOKALE REKENKAMERS

Volgend jaar moeten alle gemeenteraden een rekenkamer installeren. Daarin mogen geen raadsleden zitten. Lees hier hoe de raad gebruik kan maken van de rekenkamer.

KENNIS EN ONDERZOEKEN VAN DE RIJKSOVERHEID

De Kennisbank Openbaar Bestuur is de vindplaats van kennis, informatie en data op het gebied van het openbaar bestuur. Deze kennis wordt verzameld door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

KENNISBANK VAN EN VOOR GEMEENTERADEN

Begin vorig jaar waren 265 van de 345 gemeenten aangesloten op Open Raadsinformatie. Hierin publiceren zij alle stukken van de raad, die ook toegankelijk zijn voor alle raadsleden.

RAAD IN DE REGIO

In een regionale samenwerking zijn gemeenteraden direct of via bestuurders en afgevaardigden verantwoordelijk voor de koers en de uitvoering van en de controle op de samenwerking en de daaraan verbonden partijen.

Vragen en antwoorden over regionale samenwerkingsverbanden in de regio

HOE WERKT REGIONALE SAMENWERKING VOOR EEN GEMEENTE?

Er zijn vier verschillende samenwerkingsvormen. Dit zijn het openbaar lichaam, de bedrijfsvoeringsorganisatie, het gemeenschappelijke orgaan en de 'regeling zonder meer', zoals een centrumregeling. In een centrumregeling kunnen bepaalde bevoegdheden van bestuursorganen of van ambtenaren van deelnemende gemeenten in mandaat worden genomen. Dat betekent dat ambtenaren van de ene gemeente kunnen worden aangestuurd door één van de andere deelnemende gemeenten.

HOEVEEL REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN ZIJN ER?

Er zijn in Nederland ruim 1200 samenwerkingsverbanden van decentrale overheden. Dit zijn zowel regio-indelingen die vanuit het Rijk zijn gemaakt, meestal op een specifiek thema of beleidsterrein, als meer informele samenwerkingsverbanden.

WELKE INVLOED HEBBEN RAADSLEDEN OP SAMENWERKINGSVERBANDEN IN DE REGIO?

Individuele raadsleden hebben een beperkte invloed op regionale samenwerkingsverbanden waarbij gemeenten zijn betrokken. Het trage proces, de abstracte vraagstukken en de vele partijen om tafel vormen barrières om hun rol goed uit te voeren. De beperkte invloed vanuit de raad vergroot de afstand tot de samenwerkingsverbanden, waardoor raadsleden zich hoofdzakelijk op lokale onderwerpen toespitsen en regionale verbanden overlaten aan het college. Het overgrote deel (55 procent) ontevreden over de mogelijkheden om regionale besluitvorming te beïnvloeden. Raadsleden vinden dat de invloed van de gemeenteraad wordt uitgehold.

WAT ZIJN DE BEPERKINGEN VOOR RAADSLEDEN BIJ REGIONALE SAMENWERKING?

Op regionale beleidsstukken kunnen raden geen amendementen of moties indienen. Zij kunnen alleen invloed uitoefenen door 'wensen en bedenkingen' kenbaar te maken aan het regionale bestuur.

Een andere drempel die raadsleden ervaren is de moeizame informatievoorziening. De informatievoorziening vanuit regionale samenwerkingsverbanden is vaak dermate zuinig, dat controle door raadsleden moeizaam verloopt. Dit belemmert raadsleden in het controleren en het stellen van kaders aan regionale afspraken en verbanden. Door de slechte betrokkenheid wordt er ook weinig met inwoners gesproken over wat zij van de regionale dienstverlening vinden.

HOE KRIJG JE OVERZICHT IN AANTAL EN AARD VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE REGULINGEN?

Alle gemeenschappelijke regelingen staan ingeschreven in het GR-register. Daarmee wil het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) op een toegankelijke en elektronische manier inzichtelijk maken aan welke gemeenschappelijke regelingen de bestuursorganen van gemeenten, provincies, waterschappen, rechtspersonen of andere openbare lichamen deelnemen.

Het stelt ook het college van burgemeester en wethouders van gemeenten in staat om aan hun huidige wettelijke verplichting te voldoen. Volgens dit artikel dient er door burgemeester en wethouders een register te worden bijgehouden van de gemeenschappelijke regelingen waaraan hun gemeente deelneemt.

8 maatregelen voor meer grip op de regionale samenwerking

1. Richt per thema of samenwerkingsverband een Whatsappgroep op. De verantwoordelijk griffier zorgt ervoor dat bij verkiezingen de samenstelling van de groep geüpdatet wordt.
2. De raden stemmen hun vergaderplanningen op elkaar af. Ze nemen in dezelfde week besluiten over de stukken van een samenwerkingsverband. Nu lopen de vergaderdata van verschillende raden soms ver uiteen. Door de klok gelijk te zetten zit iedereen tegelijkertijd op hetzelfde punt in het besluitvormingsproces, heeft iedereen tegelijkertijd dezelfde informatie en kunnen raadsleden regionaal zienswijzen afstemmen.
3. Houd de maandagen vrij om over samenwerkingsverbanden te praten. Dat heeft wel impact op andere raadsactiviteiten en het privéleven.
4. Vergader als raad niet meer op maandag of dinsdag. Regionale activiteiten kunnen dan op maandag worden georganiseerd en fractievergaderingen op dinsdag. Bepaal als raad of er op woensdag dan wel op donderdag wordt vergaderd.
5. Per samenwerkingsverband wordt één griffier verantwoordelijk gemaakt voor het organiseren van regionale afstemmingsavonden voor raadsleden. Die stuurt ook zienswijzen uit andere gemeenten rond en zit in de eerder geopperde bijbehorende Whatsappgroep. Zo'n spin in het web ontbreekt nu.
6. Er wordt een (parttime) regionale griffier aangesteld, die verantwoordelijk wordt voor het begeleiden van de stukkenstroom vanuit de samenwerkingsverbanden en die afstemmingsavonden organiseert bij belangrijke momenten. De regiogriffier stimuleert ook doorlopen de onderlinge samenwerking.
7. Elke raad stelt per samenwerkingsverband raadsrapporteur(s) aan die verslag uitbrengen aan de raad. De raad blijft verantwoordelijk, maar wordt hiermee ontlast. De raadsrapporteurs kunnen ook regionaal contact met andere raadsleden onderhouden. Het mandaat van de raadsrapporteur kan lokaal verschillen. Sommige gemeenten hebben al een raadsrapporteur.
8. Er komt periodiek een avond waar directeuren van samenwerkingsverbanden worden uitgenodigd om in gesprek te gaan met raadsleden. In sommige regio's gebeurt dit al.

Goede raad van Priscilla Kuipers voor samenwerking in de regio

“Ik stemde in met een voorstel in de raad om uit de gemeenschappelijke regeling te stappen. Later ben ik de gevolgen beter gaan beseffen.”

MAAK GEBRUIK VAN DE KENNIS VAN ANDEREN VOOR EEN VISIE OP SAMENWERKING

“Regionale samenwerking is een moeilijk deel van het raadswerk. Veel complexe dossiers, zoals die van de Participatiewet, overstijgen de scope van een individueel raadslid. Toen ik nog niet zo lang raadslid was, vond ik het moeilijk om daar een goed onderbouwde visie over te vormen. Ik heb me georiënteerd op wat meer ervaren raadsleden.”

HOUD DE VINGER AAN DE POLS VAN DE OMLIGGENDE RADEN

“Sinds we uit de regionale samenwerking zijn gestapt, hebben we geen formeel overleg meer met andere gemeenten en dat ervaar ik als een gemis. Het zicht ontbreekt op hoe de raden van onze buurgemeenten omgaan met vraagstukken die zich ook voordoen bij ons.”

LET GOED OP DE FINANCIËN VAN EEN GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

“Ga na wat de financiële gevolgen zijn van een gemeenschappelijke regeling. De uitvoering ervan vraagt om gedegen organisatie, waarvan de uitkomsten niet bij voorbaat vaststaan. Als er geld overblijft bij de uitvoering van een gemeenschappelijke regelingen, willen alle deelnemende gemeenten daar een deel van. Maar als er een financieel tekort ontstaat, waar komt dan de rekening terecht?”

ZOEK OVEREENKOMSTEN MET BUURGEMEENTEN VOOR REGIONALE SAMENWERKING

“Als je als raad de regionale samenwerking aan wil gaan, zoek dan vooral naar de overeenkomsten tussen de deelnemende gemeenten. Zelfs gemeenten in dezelfde regio kunnen flink van elkaar verschillen wat betreft

belangen en vraagstukken. Dat kan gevolgen hebben voor de samenwerking. Als hier te weinig zicht op is, kan dat het werk van de raad bemoeilijken.”

LET OP ONVERWACHTSE EFFECTEN DIE UIT REGIONALE SAMENWERKING VOORTVLOEIEN

“Regionale samenwerking lijkt soms logisch, want door beleid op onderdelen samen uit te voeren kun je er lagen tussenuit halen. Dat kan de uitvoering goedkoper maken. Maar in de praktijk komen daar andere vraagstukken voor in de plaats. Een regionale samenwerking kan bijvoorbeeld voorbijgaan aan specifieke omstandigheden in jouw gemeente, waardoor de uitvoering niet helemaal uitpakt zoals je hoopt. Samen optrekken betekent meedoen en bijdragen, ook als dat ten koste gaat van andere voorzieningen in de gemeente die ook belangrijk zijn.”

HOUD DE FOCUS GERICHT OP DE GROTE LIJNEN

“Regionale samenwerking draait om grote vraagstukken. Wil je die kunnen volgen, dan is het belangrijk dat je goed let op de details daarvan. Dan kom je terecht in specifieke wet- en regelgeving, bijvoorbeeld over doorschuiven van budget van het ene domein naar het andere. Daarin schuilt een risico. Focus je te veel op dit soort bestuurlijke en juridische details, dan kun je het grote verband uit het oog verliezen.”

GA NA OF REGIONALE SAMENWERKING HET GOEDE ANTWOORD IS OP GROTE VRAAGSTUKKEN

“Voor zaken die vragen om een regionale samenwerking heb je als raadslid wellicht meer instrumenten nodig. Sommige taken kun je maar moeilijk uitvoeren als individueel raadslid. Maar ook zaken die een enkele

NAAM: PRISCILLA KUIPERS
 RAADSLID IN: VLISSINGEN
 PARTIJ: SP
 LEEFTIJD: 34
 BEROEP: SECRETARIS
 RAADSLID SINDS: 2018

VERZEKER JE ERVAN DAT JE ALLE INFORMATIE OVER REGIONALE SAMENWERKING KRIJGT

“Soms krijg je van het college te horen dat sommige zaken niet kunnen. Dat is soms lastig na te gaan als het te maken heeft met een regionale samenwerking. Je beschikt soms niet over alle informatie. Het komt ook voor dat de raad niet volledig wordt geïnformeerd over de gemeenschappelijke regeling waar we aan meededen. Door zulk gebrek aan informatie kan de democratie op de tocht komen te staan, want je bent dan als raad minder in staat om het beste besluit te nemen.”

INSTRUMENTEN VOOR RAADSLEDEN VOOR MEER INVLOED IN DE REGIO

INFORMATIE OVER REGIONALE SAMENWERKING OP ÉÉN WEBSITE

De RegioAtlas bundelt informatie over regionale samenwerking op één website. Regionale samenwerking vindt plaats op tal van terreinen, in uiteenlopende vormen en vanuit verschillende motieven. Zo wordt er samengewerkt om gezamenlijk regionaal beleid te voeren of juist om de uitvoering van bepaalde taken efficiënter en effectiever te laten verlopen. Regionale samenwerking is soms verplicht vanuit het Rijk, maar komt meestal vrijwillig tot stand.

DEZE WET GAAT OVER DE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN IN DE REGIO

Raden, colleges en burgemeesters kunnen gemeenschappelijke regelingen treffen voor bepaalde belangen van hun gemeenten. De Wet gemeenschappelijke regelingen die dit regelt stamt uit 1985. De samenwerking kan zijn tussen gemeenten, maar ook provincies en waterschappen mogen meedoen.

HOE RAADSLEDEN GRIP EN CONTROLE KRIJGEN OP DE REGIONALE SAMENWERKING

Er is een speciale handreiking voor raadsleden die meer te zeggenschap willen in de regionale samenwerking. Er zijn zes hoofdvragen waar ze antwoord op dienen te geven.

EEN GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING ONTWERPEN WAAR DE RAAD IETS MEE KAN

Een modelformat voor een gemeenschappelijke regeling kan de informatiepositie van raadsleden verbeteren. Een format functioneert als een oplegger op stukken van de gemeenschappelijke regeling. Hierdoor is de informatie eenvoudig te vinden en wordt deze eenduidig gepresenteerd voor alle gemeenschappelijke regelingen. De afstemming met andere volksvertegenwoordigingen wordt er eenvoudiger door.

HET REGELEN VAN VEILIGHEID

De veiligheid van inwoners is een verantwoordelijkheid van de burgemeester én van de raad. De raad stelt samen met de burgemeester het integraal veiligheidsplan op voor vier jaar. De raad beslist mee over wat er nodig is voor een veilige leefomgeving.

Vraag en antwoord over het veiliger maken van de gemeente

OVER WELK SOORT VEILIGHEID HEEFT DE RAAD ZEGGENSCHAP?

In de Politiewet staat dat de raad doelen vaststelt op het gebied van veiligheid in het meerjarige Integraal Veiligheidsplan (IVP). Het IVP gaat uit van vijf veiligheidsvelden:

- Veilige woon- en leefomgeving (overlast, inbraak)
- Bedrijvigheid en veiligheid (winkelcentra, evenementen)
- Jeugd en veiligheid (drugsgebruik, school)
- Fysieke veiligheid (brand)
- Integriteit en veiligheid (chantage, radicalisering)

WELKE VEILIGHEIDSMATREGELEN KAN DE RAAD NEMEN?

De raad kan in verordeningen regels stellen over de openbare orde en veiligheid. Zo kan de raad een Algemene Plaatselijke Verordening (APV) instellen, een belangrijke bron van openbare-ordebevoegdheden. De burgemeester is belast met een deel van de uitvoering.

Ook kan de raad algemene regels formuleren voor de uitoefening van de bevoegdheden van de burgemeester voor wat betreft de uitvoering van het veiligheidsbeleid. Maar deze regels kunnen niet tornen aan de wettelijke bevoegdheden van de burgemeester.

WAT HEEFT DE RAAD TE ZEGGEN OVER DE POLITIE?

De invloed van raadsleden op de politie is indirect, omdat de burgemeester de politie aanstuurt. Wel bepaalt de gemeenteraad de kaders die leidend zijn voor het handelen van de burgemeester in de richting van de politie. De burgemeester beslist in de driehoek met de officier van justitie en de politiechef over de lokale prioriteiten en de inzet van de politie.

WANNEER KAN EEN BURGEMEESTER ZELF OPTREDEN ALS HET GAAT OVER VEILIGHEID?

De burgemeester heeft bestuurlijke ruimte om een aantal maatregelen te nemen zonder instemming van de raad.

- Drugspanden sluiten (Opiumwet)
- Iemand een tijdelijk huisverbod opleggen (Wet Tijdelijk Huisverbod)
- Kermissen of festivals verbieden (Toezicht op openbare vermakelijkheden en inrichtingen, artikel 174 Gemeentewet)
- Algemene bevoegdheden van de burgemeester zijn het Noodbevel (art 175) en de Noodwet (art 176)

WIE IS ER IN EEN GEMEENTE AAN ZET BIJ CRISES EN RAMPEN?

Gemeenten gaan over brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (Wet veiligheidsregio's en Besluit veiligheidsregio's). Maar ze zijn verplicht om deze taken te laten uitvoeren door de veiligheidsregio. Daarin werken gemeenten, politie, brandweer, Openbaar Ministerie en de Geneeskundige Hulporganisatie in de Regio (GHOR) samen. De burgemeester is voor de raad het aanspreekpunt voor het beleid van de veiligheidsregio.

WAT KAN DE RAAD DOEN ALS HIJ ONTEVREDEN IS OVER HET REGIONAAL VEILIGHEIDSPAN?

Als de raad het oneens is met het beleidsplan voor veiligheid in een regio, kan hij de burgemeester vragen tegen het besluit tot vaststelling van het beleidsplan beroep in te stellen bij de minister van Justitie en Veiligheid.

13 tips voor de raad om de gemeente veiliger te maken

Veel bevoegdheden op het gebied van veiligheid liggen bij de burgemeester en de veiligheidsregio. Toch kan je als raadslid op meerdere manieren invloed uitoefenen op de veiligheid van je gemeente.

1. De raad maakt in het eerste kwartaal van de nieuwe raadsperiode afspraken over de prioriteiten voor de politie, die meegenomen kunnen worden in het vierjarig regionaal beleidsplan voor veiligheid.
2. Voer over de veiligheidswensen het gesprek met de burgemeester, want die is verantwoordelijke voor de openbare orde en veiligheid.
3. Stel samen met de burgemeester het integraal veiligheidsplan (IVP) vast voor het einde van het eerste kalenderjaar van de raadsperiode.
4. Neem geen genoegen met plannen die een opsomming zijn van maatregelen en daarop gebaseerde meetbare doelen. Dring er bij de burgemeester op aan om de visie te verwoorden en welke maatschappelijke effecten er te verwachten zijn van veiligheidsmaatregelen.
5. Bewaak dat het college in het lokaal veiligheidsplan en de plannen voor sociaal beleid dezelfde doelstellingen opneemt voor verbindende thema's die in verschillende domeinen voorkomen. Bijvoorbeeld ernstige woonoverlast, multi-probleemgezinnen, overlast door personen met onbegrepen gedrag, jeugdrecidive, huiselijk geweld en ondermijning.
6. Overweeg hoe burgers te betrekken bij het veiligheidsbeleid van de gemeente. Betrokkenheid stimuleert het veiligheidsgevoel. Inwoners ervaren meer gevoel van controle, ze krijgen meer vertrouwen in de politie en de ketenpartners en krijgen het gevoel een nuttige bijdrage te leveren aan de samenleving.
7. In het driehoeksoverleg worden afspraken gemaakt over de lokale prioriteiten en criminaliteitsbestrijding. Zorg dat deze prioriteiten en afspraken op papier worden gezet en dat een concepttekst daarvan in de raad wordt besproken.
8. Spreek af dat alle openbare stukken van relevante vormen van politieoverleg – via de griffie – aan de raad worden gestuurd ter informatie.
9. Haal de relaties met kopstukken van het veiligheidsbeleid aan. Nodig bijvoorbeeld periodiek de chef van de politie en de officier van justitie uit in een commissie- of raadsvergadering.
10. Leg werkbezoeken af, bijvoorbeeld aan de politie, het Openbaar Ministerie, een ggz- of ggd-instelling, een instelling voor maatschappelijke opvang, het Zorg- en Veiligheidshuis, Veilig Thuis, een jeugdzorgaanbieder of de regionale afdeling van de Raad voor de Kinderbescherming.
11. Stel raadvragen over politie-gerelateerde gebeurtenissen en bekijk regelmatig of aanpassing van het beleid nodig is. Nodig eventueel inwoners uit in de raad om als inspreker te vertellen over concrete problemen die zij ervaren op het gebied van zorg en veiligheid.
12. Evalueer minimaal één keer per jaar met de burgemeester of het integraal veiligheidsplan nog voldoet aan de wensen voor een veilige omgeving.
13. Stel in het laatste jaar voor de verkiezingen een evaluatie op en geef verbeterpunten op het thema veiligheid in het kader van de overdracht naar de nieuwe raad mee.

Narda Teke-Bozkurt over wat een raadslid kan doen voor veiligheid

“Onze burgemeester is hard als burgers iets doen dat niet door de beugel kan, maar zorgzaam als iemand extra ondersteuning nodig heeft. Die houding helpt om veiligheid voor iedereen te bevorderen.”

VEILIGHEID IS NIET ALLEEN EEN KWESTIE VAN POLITIE-INZET

“Veiligheid gaat over meer dan alleen blauw op straat. Ook sociale veiligheid is een belangrijk onderdeel van het veiligheidsbeleid. Dat is een breed onderwerp, denk bijvoorbeeld aan huiselijk geweld of bedreiging. Vanuit de raad hebben we een programma opgezet met de naam Veilige Steden. De raad heeft aan het college een halve fte gevraagd, een ambtenaar die meedenkt over veiligheid in de gemeente. Bijvoorbeeld over straatverlichting, want die heeft impact op het veiligheidsgevoel van vooral kwetsbare inwoners.”

VEILIGHEID SPEELT EEN ROL BIJ BIJNA ELK MAATSCHAPPELIJK ONDERWERP

“Het sociaal beleid zit in mijn portefeuille als raadslid. Bij onderwerpen als de WMO en jeugdwerk denk je niet gelijk aan veiligheid, maar de verbanden zijn er wel degelijk. Denk aan veilig wonen of veilig naar school. Van je werk tot de energietransitie, veiligheid speelt altijd een rol. Focus je daarom als raadslid niet eenzijdig op het hoofdonderwerp van je portefeuille, maar kijk waar de raakvlakken zijn met veiligheid. Hoe meer je er op deze manier naar kijkt, hoe gemakkelijker je het verband legt. Vraag er aandacht voor in de raad, want je bevordert daardoor de veiligheid in de gemeente.”

BLIJF IK GESPREK, WANT MENSEN CONFRONTEREN JE MET DE PRAKTIJK

“Zorg dat je in gesprek blijft met inwoners, want die weten als beste wat er nodig is voor meer veiligheid. Veel mensen doen hun werk veilig via een laptop, maar als raadslid hoor ik over tal van onveilige situaties waarin mensen belanden. Daarom is het belangrijk om altijd een luisterend oor te hebben. Het moet niet zo zijn dat je als raadslid pas de laatste bent die hoort over onveilige situaties.”

PAS OP DAT DE ROEP OM VEILIGHEID NIET AVERECHTS WERKT

“Veiligheid wordt snel uit een verband gerukt. In de raad hoor je af en toe gespierde taal die anderen wegzet als veroorzakers van problemen. Veiligheid speelt vaak in op angst en dan is het onbekende al gauw verdacht. Let erop dat de roep om veiligheid ten koste gaat van mensen.”

VOLLEDIGE VEILIGHEID IS VRIJWEL ONMOGELIJK

“Beloof niet te veel, want volledige veiligheid kun je niet garanderen, ook al is dat wel het ideaal. Enschede is een grensgemeente met alle problemen die daarmee samenhangen, zoals uitbuiting en mensenhandel. Hier werken mensen die wonen in Duitsland en omgekeerd, we krijgen hier met zowel Nederlandse als Duitse issues te maken. Zo heeft elke gemeente eigen veiligheidsvraagstukken. Streef naar een zo veilig mogelijke

NAAM:	NARDA TEKE-BOZKURT
RAADSLID IN:	ENSCHEDÉ
PARTIJ:	PVDA
LEEFTIJD:	33
BEROEP:	ADVOCAAT
RAADSLID SINDS:	2022

gemeente met oplossingen die passen bij jouw gemeente, maar besef dat de mogelijkheden niet oneindig zijn.”

ALLEEN FACILITEITEN REALISEREN BRENGT GEEN VEILIGHEID

“Besef dat veiligheid geen eenvoudige oplossingen kent. Krijg je bijvoorbeeld te maken met situaties waarbij kinderen uit huis gehaald moeten worden, hoe doe je dat dan op een veilige manier? In Enschede hebben we een

meldpunt opgezet voor huiselijk geweld. Dat we helpen om kinderen daartegen kunnen beschermen maakt me blij. Maar veiligheid is niet alleen kwestie van meer faciliteiten. Het gaat ook om daden die mensen vertrouwen geven.”

INSTRUMENTEN VOOR MEER VEILIGHEID IN DE GEMEENTE

De veiligheidseffectrapportage (VER) draagt bij aan de sociale veiligheid. Lees hier wat je er als raadslid kan met een VER en hoe je ermee omgaat.

Inzicht in het aansturen van veiligheid in de gemeente.

Raadsleden vinden de eigen invloed op het veiligheidsbeleid beperkt. Maar of ze die invloed hebben en uitoefenen hangt ook af van hoe raadsleden de rol invullen.

Wat raadsleden kunnen doen om de digitale veiligheid te vergroten.

BURGEMEESTER

De burgemeester is de voorzitter van de en de voorzitter van het college. De raad is verantwoordelijk voor aanstelling en ontslag van de burgemeester.

Vragen en antwoorden over de rol van de burgemeester

WELKE TAKEN HEEFT EEN BURGEMEESTER?

De burgemeester is het boegbeeld van de gemeente, die oog heeft voor alle burgers en meeleeft bij belangrijke gebeurtenissen. Ook is de burgemeester de centrale speler in het gemeentelijk bestuur, als voorzitter van het college en voorzitter zonder stemrecht van de raad. De handhaving van de openbare orde en veiligheid is ook in handen van de burgemeester. Die heeft regelmatig het z driehoeksoverleg met de officier van justitie en de politiechef, over de inzet van de politie in de gemeente. Tenslotte is de burgemeester de bestuurlijke kwaliteitsbewaker die toeziet op de tijdige voorbereiding, vaststelling en uitvoering van het gemeentelijke beleid. De behandeling van bezwaarschriften en bevordering van de bestuurlijke integriteit van de gemeente horen daartoe. De burgemeester let er verder op dat de gemeente goed samenwerkt met andere overheden.

BEPAALT DE BURGEMEESTER ALS VOORZITTER DE ONDERLINGE OMGANG IN DE RAAD?

Van de burgemeester kan als neutraal gezag worden verwacht dat hij/zij de bestuurscultuur bewaakt, zeker als bijsturen gewenst is. Het is echter de raad die bepaalt welke speelruimte de burgemeester hierbij heeft. De begrenzing van politieke strijd is in de eerste plaats aan raadsleden zelf.

HOE GEVOELIG IS DE DUBBELROL VAN RAADSVORZITTER EN VOORZITTER VAN HET COLLEGE?

De dubbelrol als voorzitter van de raad en van het college kan een knelpunt zijn voor de positie van de burgemeester. Burgemeesters zijn steeds vaker onderwerp van politieke discussie. Diverse oplossingen zijn daarvoor aangedragen door bestuurskundigen. Zo kan het voorzitterschap van

de gemeenteraad uitgevoerd worden door een raadslid.

De verantwoordelijkheid voor integriteit kan worden overgedragen aan de Commissaris van de Koning. De portefeuille van openbare orde en veiligheid aan een wethouder geven. Beslissingen over deze suggesties zijn nog niet behandeld.

HOE SELECTEER JE DE BESTE BURGEMEESTER VOOR EEN BENOEMING?

Mensen zijn geneigd om de kandidaat te kiezen waarmee ze de beste klik hebben. Dat is meestal niet het beste criterium voor het selecteren van een burgemeester. Beter is het om een sollicitatieprocedure te voeren op basis van objectieve criteria. Maak vooraf afspraken in de raad over de eisen waaraan een burgemeesterskandidaat moet voldoen en welke eisen het zwaarst wegen.

HOE BELANGRIJK IS DE VICEVOORZITTER VAN DE RAAD?

De rollen van de vicevoorzitter kunnen verschillen per gemeente. In de ene gemeente zit de vicevoorzitter vaak voor, in de andere gemeente weinig. Soms is de functie een eretitel die toebedeeld is aan de raadsnestor. In steeds meer gemeenten wordt de vicevoorzitter echter gekozen door de raad. In meer dan de helft van de gemeenten treedt de vicevoorzitter slechts één tot vijf keer per jaar naar voren wanneer de burgemeester verhinderd is. In ruim een derde van de gemeenten heeft de vicevoorzitter het initiatief om de raad voor te kunnen zitten wanneer hij of zij dat wil. Dit kan alleen als hier goede afspraken over zijn gemaakt met de burgemeester.

Zo onderhoudt de raad de relatie met de burgemeester

- Stel bij aanvang van de raadsperiode een commissie aan die dient als klankbord voor de burgemeester en die gesprekken voert met de burgemeester over het functioneren en de samenwerking.
- Bij de aanvang van de raadsperiode maakt de raad een keuze voor een vicevoorzitter voor bijvoorbeeld twee jaar.
- Bij een burgemeestersvacature selecteert de raad een aantal kandidaten en gaat met elk van hen in gesprek.
- Bij een waarnemend maakt de raad kennis bij de voordracht die de Commissaris van de Koning maakt. De raad heeft het recht om de voorgestelde keuze af te wijzen.
- Voer ongeveer eens in de zes weken een klankbordgesprek met de burgemeester. Regelmatige klankbordgesprekken zorgen voor routine en bevorderen een cultuur van reflectie.
- Plan de klankbordgesprekken zo vroeg mogelijk in. Dat voorkomt dat later het beeld ontstaat dat er iets mis zou zijn en dat er daarom een gesprek wordt ingepland.
- Markeer het gesprek als een belangrijke gebeurtenis. Organiseer het klankbordgesprek daarom niet voor of tussen andere vergaderingen en overleggen.
- Zorg dat de burgemeester niet met te veel raadsleden in gesprek hoeft te gaan. Hoe compacter de raadscommissie, hoe gemakkelijker een open gesprek mogelijk is.
- Wees als gemeenteraad beducht voor witte vlekken. Vraag daarom derden input aan te leveren voor de gesprekken met de burgemeester. Nodig de burgemeester uit om namen aan te dragen van personen die een goed beeld hebben van haar of zijn functioneren.
- Stem de inbreng onderling af als raadsleden. Dit voorkomt dat de burgemeester tijdens het gesprek met uiteenlopende boodschappen en meningen wordt geconfronteerd.
- Gebruik klankbordgesprekken om signalen te geven die de burgemeester nodig heeft om te functioneren.
- Geef niet alleen verbeterpunten maar ook de middelen om verbeteringen te verwezenlijken, zoals trainingen.
- Sta open voor signalen van de burgemeester over het functioneren van de raad.
- Voer elk jaar een meer geformaliseerd evaluatiegesprek.
- Zorg voor goede verslagen van de bijeenkomsten, want ze zijn belangrijk om op terug te kunnen vallen.
- Zorg dat de betrokkenen het verslag ondertekenen, in ieder geval de commissievoorzitter van de raad en de burgemeester. Steeds vaker ondertekenen alle deelnemers het verslag. Dit voorkomt dat iemand achteraf alsnog een afwijkend standpunt betreft.
- Alleen de burgemeester, de raadsleden die aanwezig waren bij het klankbordgesprek (meestal een deel van of alle fractievoorzitters) en de raadsgriffier hebben toegang tot de verslagen.
- Informeer de Commissaris van de Koning over de uitkomsten van de klankbordgesprekken.

Deze verwachtingen heeft Valga Lamur over de inzet van de burgemeester

“De lokale politiek is wennen, want ingrijpen en veranderen gaan er niet zo snel als in het gewone leven. Belangrijk is dat de burgemeester de raad hierin begeleidt.”

BESEF DAT DE BURGEMEESTER MEERDERE ROLLEN BEKLEEDT

“De burgemeester is de voorzitter van de raad en heeft als taak om raadsvergaderingen goed te leiden en daarbij boven de partijen te staan. Het is daarbij van belang dat de burgemeester bijdraagt aan de cultuur van de raad. Maar de burgemeester heeft meer taken, vooral die van voorzitter van het college. Ook is de burgemeester een belangrijke persoon bij de formele momenten in de gemeente, waarbij de rol van een boegbeeld belangrijk is.”

SCHAKEL DE BURGEMEESTER IN OM RAADSLEDEN WEGWIJS TE MAKEN IN HET BESTUUR

“Een goede bijdrage aan de ontwikkeling van de raad vraagt van een burgemeester ook om betrokkenheid bij raadsleden. In onze gemeente hebben we te maken met veel raadsleden die in 2022 voor het eerst in de raad gekozen zijn. Die moeten nog hun draai vinden. Daarbij de bijdrage van de burgemeester belangrijk, die kan raadsleden met advies ondersteunen. Ik heb bijvoorbeeld de tip gehad om met burgergroepen in gesprek te gaan.”

STEL EEN VICEVOORZITTER AAN DIE GEVOELSMATIG DICHT BIJ DE RAAD STAAT

“We hebben een vicevoorzitter gekozen die een van ons is. Het is te merken dat die geen deel uitmaakt van het college. Het voelt alsof het voorzitterschap iets objectiever is, iets minder zwaar ook, terwijl onze vicevoorzitter wel op een zakelijke manier de raadsvergaderingen voorziet.”

KIES VANZELFSPREKENDE MOMENTEN ALS OM IN GESPREK TE GAAN MET DE BURGEMEESTER

“Het is niet nodig om als raadslid de burgemeester op te

zoeken als je iets wil brengen bij het college. Houd er rekening mee dat burgemeesters te maken hebben processen en procedures. Je hoort vaak dat de deur van de burgemeester altijd openstaat, maar in de praktijk is dat vaak anders. Kies je momenten om als raadslid het gesprek aan te gaan met de burgemeester. De eerste gelegenheid is bij het kennismakingsgesprek, maar daarna komen er andere momenten die zich lenen voor nader contact. Dat kan zijn als je samen aanwezig bent, bijvoorbeeld tijdens een training of bij informele bijeenkomsten.”

JE HOEFT HET NIET ALTIJD EENS TE ZIJN MET DE BURGEMEESTER

“Contact met de burgemeester betekent niet vanzelfsprekend dat je het ook eens bent met elkaar. In de raad gaat het over politiek, daar staan partijen soms tegenover elkaar, met afwijkende standpunten. De burgemeester moet daarbij objectief blijven, maar soms ervaar je dat anders. Zeker als de burgemeester zich uitsprekt over de toonzetting van bijvoorbeeld een motie.”

GEbruik DE AANSTELLING VAN EEN NIEUWE BURGEMEESTER OM JE AMBITIES OPNIEUW TE VERWOORDEN

“De aanstelling van een nieuwe burgemeester kan een moment zijn als raad om opnieuw je ambities en verwachtingen uit te spreken. Het is voor de raad logisch om dan te vragen wat de burgemeester kan en wil bereiken in de gemeente. In onze gemeente is de burgemeester na twee termijnen gestopt. Na het installeren van zijn opvolger volgt er een kennismaking. Dat is ook het moment om opnieuw de relatie met de burgemeester op te bouwen.”

NAAM: VALGA LAMUR
RAADSLID IN: NIEUWEGEIN
PARTIJ: D66
LEEFTIJD: 57
BEROEP: ONDERNEMER
RAADSLID SINDS: 2022

BEOORDEEL DE BURGEMEESTER OOK OP DE ONDERSTEUNING DIE DE RAAD ONTVANGT

“Een burgemeester die zijn taak goed doet, laat raadsleden groeien in hun rol. Meer begeleidend dan leidend als raadsvoorzitter. Het helpt daarbij als een burgemeester goed benaderbaar is, dan ben je als raadslid sneller geneigd om het contact te leggen. Hoe beter raadsleden

functioneren, hoe beter dat is voor de gemeente. We krijgen als raadsleden veel steun en advies, zoals van de griffier en van de accountant. Die maken me attent op wat ik zoal kan doen. Dat soort goede raad wil ik ook horen van de burgemeester.”

INSTRUMENTEN VOOR DE RELATIE TUSSEN RAAD EN BURGEMEESTER

AANSTELLEN, BEGELEIDEN EN AFSCHIED NEMEN

Er komt wat kijken bij het onderhouden van een goede relatie met de burgemeester. De handreiking burgemeesters: benoeming, herbenoeming, klankbordgesprekken en afscheid biedt praktische houvast voor raadsleden.

HOE EEN VICEVOORZITTER VAN DE RAAD TE KIEZEN

Steeds meer gemeenteraden kiezen een vicevoorzitter uit hun midden. Wat daarbij komt kijken is vorig jaar onderzocht. Elke raad kan dit doen op een geheel eigen wijze.

IN NEGEN STAPPEN NAAR DE BENOEMING VAN EEN NIEUWE BURGEMEESTER

De gemeenteraad heeft de belangrijkste en doorslaggevende rol in de benoeming van een nieuwe burgemeester. Het proces bestaat uit negen stappen die de nodige aandacht vragen.

WAT ALLE ROLLEN EN TAKEN DOEN MET EEN BURGEMEESTER

Een inkijkje in hoe het gaat met de functie van de burgemeester. Het is een drukke, veelzijdige baan die het nodige vraagt van de burgemeester. Een overzicht hoe een raad de burgemeester kan helpen en omgekeerd.

7 TIPS VOOR EEN EFFECTIEF RAADSLIDMAATSCHAP

Het raadslidmaatschap vraagt de nodige tijd en energie. Met een aantal praktische tips haal je meer uit jezelf.

1. AANDACHT VOOR JEZELF

Voor je het week wordt al je beschikbare tijd opgeslokt door bijeenkomsten, vergaderingen en sessies. Allemaal even nodig, maar voor je het weet sneeuwt je zelf onder. Besteed tijd voor jezelf, bijvoorbeeld via een hobby, vrije tijd of gewoon een gezonde, lange nacht slapen. Tijd voor jezelf is de vluchtheuvel in het noeste bestaan als raadslid en zorgt dat je zicht houdt op wat belangrijk is en wat je drijfveer als raadslid ook alweer is.

2. BLIJF REALISTISCH

Maak jezelf en je omgeving niet gek met doelen waarvan je eigenlijk wel begrijpt dat ze niet snel te realiseren zijn. Bedenk dat doelen iets anders zijn dan resultaten. Accepteer dat vooruitgang komt met kleine stapjes in plaats van met grote passen. Zodra je dit soort lessen vergeet komt de onvrede en de stress. Trap niet in deze valkuil en houd voor ogen waar je heen wil en welke resultaten daarbij passen.

3. KEN JE KWALITEITEN

Niemand bereikt iets zonder samenwerking. Dat geldt alleen al helemaal in een gemeenteraad, waar je uitsluitend samen tot besluitvorming komt. Hoe je daar tot resultaten komt, heeft veel te maken met waar je goed in bent. De een floreert in onderhandelen, de ander in argumenteren en een derde bij het zoeken naar onderbouwing. Focus je op waar jij goed in bent, daar gaan anderen jou in vertrouwen.

4. LEER TEGENVALLERS SLIKKEN

Politiek gaat over het verkrijgen van invloed. Dat is een activiteit waarin succes en mislukking elkaar afwisselen. Dat is een omgeving waarin emoties gedijen. Reageer nooit in het openbaar als je emotioneel bent, want emoties doen afbreuk aan argumenten. Neem de tijd om je gevoelens tot bedaren te brengen. Praat erover, vraag raad en vind antwoord op de vraag waarom je emoties heftig zijn. Zo krijg je weer zicht op wat er werkelijk om je heen gebeurt.

5. LEG CONTACT

De hoogwaardigheidsbekleder die een speech opleest van papier, het beeld is maar al te bekend. Besef dat elke vorm van communiceren een vorm is van contact leggen. Weest je daar in woord en gebaar bewust van, want hoe beter het menselijk contact, hoe beter het lukt om een boodschap over te brengen. Een handdruk, oogcontact en lichaamstaal vertellen hun eigen verhaal. Zorg dat het klopt met wat je wil vertellen.

6. BLIJF CONSTRUCTIEF

Zeggen wat er niet klopt is een stuk makkelijker dan het aandragen van een oplossing. Niemand raakt enthousiast over de kritische noot, maar wel over het perspectief dat je biedt. Breng je die overtuigend, dan is het niet eens meer nodig om te benoemen wat er niet deugt. Dat gaan mensen al vanzelf bedenken. Constructief bezig zijn vraagt minder energie dan het uiten van kritiek. Natuurlijk moet je als raadslid kritisch zijn, maar het werkt beter als je ook verder kan kijken dan dat.

7. BLIJF AUTHENTIEK

Als raadslid sta je regelmatig in de spotlights, zonder dat je overal een pasklare reactie op kan geven. Het laatste dat je wil is betrappt worden op onzekerheid of onwetendheid. Maar doen alsof je alles onder controle hebt, is vaak nog veel erger. Blijf als raadslid dicht bij wie je werkelijk bent. Beter toegeven dat je nog geen antwoord hebt, dan er eentje bedenken waar je niet echt in gelooft. Oprechtheid is in de politiek een betere eigenschap dan perfectie.

OVER WELKE COMPETENTIES BESCHIKT EEN SUCCESVOL RAADSLID?

Wat maakt een raadslid tot een goed raadslid? En wat is daarvoor nodig? Het competentieprofiel laat zien met welke kernvaardigheden je je als raadslid kunt onderscheiden. De competentiescan brengt in beeld hoe u zich het snelst zo kunt verbeteren dat ook u binnenkort al die competenties bezit. Het competentieprofiel en -scan zijn ontwikkeld door organisatieadviesbureau Berenschot.

COMPETENTIEPROFIEL

Het competentieprofiel laat zien wat een goed raadslid bezit en waar een raadslid zich op kan ontwikkelen. Competenties zijn opgebouwd uit kennis, vaardigheden, motivatie en persoonskenmerken. Dit zijn eigenschappen die vaak niet aan de buitenkant te zien zijn.

DE TIEN COMPETENTIES:

1. Communiceren en luisteren
2. Initiatief
3. Omgevingsbewustzijn
4. Onderhandelen
5. Overtuigingskracht
6. Samenwerken
7. Inlevingsvermogen
8. Analytisch vermogen
9. Resultaatgerichtheid
10. Integriteit

U kunt iedere competentie ontwikkelen. De ene vergt soms wel meer inspanning dan de andere. Het is lastiger om competenties te ontwikkelen die sterk zijn gekoppeld aan persoonskenmerken. Toch is het de moeite waard om hier als raadslid tijd en energie in te steken; u wordt een completer raadslid en u ook buiten het raadswerk maakt u stappen. Het in kaart brengen van uw sterke en zwakke punten helpt u ook als fractie vooruit: met inzicht in elkaars krachten en ontwikkelpunten kunt u als groep effectiever samenwerken en een gezamenlijke leer- en ontwikkelagenda opstellen.

COMPETENTIESCAN MAKEN

U maakt de competentiescan door een account aan te maken op www.raadsleden.nl. U kunt de zelfscan vervolgens invullen, waarna u direct het resultaat te zien krijgt. Bij het inzien van het resultaat krijgt u ook advies mee over welke cursussen u kunt volgen om de competenties te ontwikkelen waar u het minst op scoort.

COMPETENTIESCAN

De competentiescan is een zelfscan waarmee u inzicht krijgt in hoe u scoort op de tien (of twaalf) competenties. Dit biedt houvast bij het kiezen van cursussen, trainingen en opleidingen die de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden aanbiedt.

VOOR FRACTIEVOORZITTERS ZIJN ER NOG TWEE AANVULLENDE COMPETENTIES:

11. Coachen
12. Sturend vermogen

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden staat voor ondersteuning, ontmoeting en belangenbehartiging voor raadsleden.

Ondersteuning

- Digitale leeromgeving
- Ombudsfunctie
- Vertrouwenspersoon bij bedreiging & intimidatie

Ontmoeting

- Raadsacademie
- Raadsledencongres
- Themabijeenkomsten bij u in de regio

Belangenbehartiging

- Voor faire vergoedingen
- Voor betere toerusting
- Voor meer zeggenschap in regionale verbanden

Lidmaatschap

Het lidmaatschap biedt vele voordelen: u kunt onze bijeenkomsten bijwonen, u hebt toegang tot de Digitale leeromgeving en u versterkt hét netwerk en de stem van raadsleden. Bovendien kunt u als lid altijd gebruik maken van de juridische vraagbaak en informeren wij u wekelijks over de belangrijkste ontwikkelingen die relevant zijn voor raadsleden.

Voor wie?

- Gemeenteraadsleden
- Commissie/
burgerraadsleden
- (BES-)Eilandsraadsleden

Kosten

Een individueel lidmaatschap kost € 87 per jaar. Wanneer de gehele raad collectief lid wordt, is het maar € 49 per raadslid. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden geldt als beroepsvereniging: dat betekent dat de contributie door de gemeente wordt vergoed.

De kosten voor het lidmaatschap worden per 1 januari 2023 gewijzigd, zie voor meer informatie: <https://www.raadsleden.nl/de-vereniging/lidmaatschap>

